೪೯ ಸಲ್ಲೇಖನಾ-ಸಮಾಧಿಮರಣ

೧. ಸಲ್ಲೇಖನ ಎಂದರೇನು ?

ತನ್ನ ಜೀವಿತಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಬದುಕುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದಾಗ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ, ಸಮತಾಭಾವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಯಾವ ಫಲಾದಿಗಳನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ-ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಶರೀರದ ಮಮತ್ವವನ್ನು ತೊರೆದು ಆತ್ಮಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿ ಒಂದೊಂದೇ ಆಹಾರಾದಿಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಾಹಾರ ವ್ರತವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸಹರ್ಷದಿಂದ ಶರೀರತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲೇಖನವೆನ್ನುವರು.

೨. ಸಲ್ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಇರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರೇನು ?

ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳಾದ ಶ್ರಾವಕರೂ, ತ್ಯಾಗಿಗಳೂ ಸಾವಿಗೆ ಅಂಜುವುದಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ಸಾವು ಸಮೀಪಿಸಿತೆಂದು ಗೊತ್ತಾದಾಗ ಆ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ, ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಮರಣಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಮರಣವೆಂಬುದು ಒಂದು ಮಹೋತ್ಸವವಿದ್ದಂತೆ ಭಾವನೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮೃತ್ಯುಮಹೋತ್ಸವವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪಂಡಿತ ಮರಣವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

೩. ಸಲ್ಲೇಖನವನ್ನು ಯಾವಾಗ ಧರಿಸಬೇಕು ?

ಮುಪ್ಪಾಗಿ ಆಯುಷ್ಯ ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ಗೊತ್ತಾದಾಗ, ನಿವಾರಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ರೋಗ ಬಂದಾಗ, ತನಗೆ ಇತರರಿಂದ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಉಪಸರ್ಗವಾದಾಗ, ನಾನಿನ್ನು ಬದುಕುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದಾಗ, ಭೀಕರವಾದ ಬರಗಾಲ ಬಂದಾಗ, ಶುದ್ಧವಾದ ಭೋಜನಾದಿಗಳು ದೊರಕದಿದ್ದಾಗ, ಕಿವಿ, ಕಣ್ಣು, ಕಾಣದೆ-ಕೇಳಿಸದೆ ಇದ್ದಾಗ, ನಡೆಯಲೂ, ನಿಲ್ಲಲೂ ಆಗದಿದ್ದಾಗ, ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕ್ಷಯ, ಅತಿಸಾರ, ಮೊದಲಾದ ಭಯಂಕರ ರೋಗಗಳು ಬಂದು ಮರಣ ಸನ್ನಿಹಿತವಾದಾಗ, ತನ್ನ ಧರ್ಮ-ವ್ರತ-ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವದ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಚ್ಯುತಿಯುಂಟಾದಾಗ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ದೇಹದ ಮಮತ್ವ ಬಿಟ್ಟು ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಮರಣ ಹೊಂದುವುದು ಸಲ್ಲೇಖನವಿದೆ. ಇದು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೪. ಸಮಾಧಿ ಮರಣವೆಂದರೇನು ?

ಸಮಾಧಾನದಿಂದ, ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿ, ಭಯ, ಆಸೆ, ರಾಗ-ದ್ವೇಷ, ಮೋಹಗಳಿಲ್ಲದೆ ಮರಣ ಹೊಂದುವುದು ಸಮಾಧಿ ಮರಣ. ಇದು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಈ ಶರೀರ ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ. ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಮರಣ ಸಂಭವಿಸಿಯೇ ತೀರುತ್ತದೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಪಮಾನ, ಇಚ್ಛಿತ ಕಾರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ತನ್ನ ಪ್ರೇಮ-ಪ್ರೀತಿ ಈಡೇರಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅತ್ಯಂತ ಬಡತನ ಬಂದಿತೆಂದೂ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಹೊಂದಿ, ಆಸೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇತರರ ಮೇಲಿನ ಸೇಡಿನಿಂದ,ಕೋಪ-ತಾಪದಿಂದ, ರಾಗ-ದ್ವೇಷದಿಂದ, ಲೌಕಿಕ ಆವೇಶದಿಂದ, ಪರರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ, ದುಃಖದ-ದುಮ್ಮಾನದಿಂದ, ವಿಯೋಗ ದುಃಖದಿಂದ ವಿಷ ಸೇವನೆ, ನೇಣು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ರೈಲಿಗೆ ತಲೆಕೊಡುವುದು, ನೀರಿಗೆ ಹಾರಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಎತ್ತರದಿಂದ ಹಾರುವುದು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯಾಗುವುದು. ಆದರೆ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ, ನಿರ್ಮೋಹದಿಂದ, ರಾಗ-ದ್ವೇಷವಿಲ್ಲದ, ರೋಗ, ಮುಪ್ಪು, ಉಪಸರ್ಗ, ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಉಪವಾಸಾದಿಗಳಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಕೃಶಗೊಳಿಸಿ ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದು ಸಮಾಧಿಮರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.

೫. ಸಲ್ಲೇಖನವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ?

ತನ್ನ ಅಂತ್ಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಮರಣವಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ತನ್ನ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸಾಮಾಯಿಕ, ದಾನ, ಪೂಜೆ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ತಪ, ಧ್ಯಾನ, ವ್ರತ, ಧರ್ಮಧ್ಯಾನ ಕ್ರಿಯಾಚರಣೆಯಿಂದ ಈ ಶರೀರದ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆಯನ್ನು, ಪರಿಗ್ರಹದ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು, ಕಷಾಯ, ಕೋಪಾದಿಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರೆ ಅಂತ್ಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆನಂದದಿಂದ ಸಮಾಧಿಮರಣ ಹೊಂದಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದಿನವೂ ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸಬೇಕು-

''ಹೇ ಭಗವನ್, ನನಗೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಮರಣವಾಗಲೀ, ದೀನ-ಹೀನನಾಗಿ ಬಾಳದಂತಾಗಲೀ, ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ನಾಮ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುವಂತಾಗಲೀ'' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇದ್ದು, ಸದಾ

ಶಾಂತಿ, ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಸದ್ಭಾವನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟೀ ಶ್ರಾವಕನಾಗಬೇಕು. ಷಟ್‌ಕ್ರಿಯಾ ನಿರತನಾಗಿರಬೇಕು.

೬. ಸಲ್ಲೇಖನ-ಸಮಾಧಿ ಮರಣದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳಾವುವು ?

ಶುಭವೂ, ಶುದ್ಧವೂ ಆದ ಭಾವದಿಂದ ಸಲ್ಲೇಖನವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪುತ್ರ-ಮಿತ್ರಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರ ಮೇಲಿನ ವ್ಯಾಮೋಹವನ್ನು, ವೈರ-ದ್ವೇಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಧನ-ಧಾನ್ಯಾದಿಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಪರಿಗ್ರಹಗಳ ಮೇಲಿನ ವ್ಯಾಮೋಹವನ್ನು ತೊರೆದು, ''ನಾನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸಿದ್ದೇನೆ, ನನ್ನನ್ನೂ ಎಲ್ಲರೂ ಕ್ಷಮಿಸಲಿ. ನನಗೆ ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ವೈರ ಭಾವವಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ವೈರ ಮಾಡದಿರಲಿ''ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸಿ- ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಕ್ಷಮೆ ಕೋರಿ, ಸಲ್ಲೇಖನ ನಿಯಮವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಪ್ರಾಣ ಹೋಗುವ ವರೆಗೂ ಆಹಾರಾದಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು, ಸದಾ ಧ್ಯಾನ-ಅಧ್ಯಯನ-ಜಪಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು. ಆಗ ಒದಗುವ ಹಸಿವೆ, ನೀರಡಿಕೆಗೆ, ಭಯ, ಆತಂಕ ಮಾಡದೆ ಎಲ್ಲ ಪರೀಷಹಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿ, ದುಃಖ ಪಡದೇ, ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಭಗವತೀ ಆರಾಧನಾ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದಬೇಕು ಅಥವಾ ಓದಿಸಿ ಕೇಳಬೇಕು.

ಏನೇ ಆದರೂ ವ್ರತಭಂಗ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಆತ್ಮ ಅಜರ- ಅಮರ. ಆತ್ಮನಿಗೆ ಸಾವಿಲ್ಲ. ಈ ನಶ್ವರವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಬಿಡಲೇಬೇಕಾದುದಾಗಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಭಗವಂತನ (ಪರಮಾತ್ಮನ) ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಸ್ನೇಹ-ವೈರ-ದ್ವೇಷಗಳನ್ನೂ, ಪರಿಗ್ರಹಗಳ ಮಮತ್ವವನ್ನೂ, ಶರೀರದ ವ್ಯಾಮೋಹವನ್ನೂ, ಸ್ವರ್ಗಾದಿಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಶಾಂತಿಯಿಂದಿರಬೇಕು. ಬೇಕಾದರೆ ಆಹಾರ ಪಾನೀಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಬಹುದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಮಾಡುವವರ,ಉಪದೇಶಕರ ಸಹಕಾರ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

೭. ಸಲ್ಲೇಖನ ವಿಧಾನಗಳು ಯಾವುವು ?

ಸಲ್ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಯಮ ಸಲ್ಲೇಖನದಿಂದ ಮರಣಾಂತ್ಯದ ವರೆಗೆ

ಆಹಾರಾದಿಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು. ನಿಯಮ ಸಲ್ಲೇಖನವೆಂದರೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಗಂಟೆ-ವಾರ-ದಿನ-ತಿಂಗಳು-ವರ್ಷಗಳೆಂದು ನಿಯಮದಂತೆ ಉಪವಾಸವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

೮. ಯಮ ಸಲ್ಲೇಖನವನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡಬಹುದು ?

ಈ ಸಲ್ಲೇಖನವನ್ನು ತ್ಯಾಗಿಗಳೂ-ಶ್ರಾವಕರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಏನೇ ಆದರೂ ಸಾವನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಬೇಕೇ ಹೊರತು, ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಜಬಾರದು. ಶಾಂತಿ, ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಬೇಕು. ಅಂತ್ಯ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಣಮೋಕಾರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟು ಸಮಾಧಿಯಾಗಬೇಕು. ಇದು ವೀರಪುರುಷರಿಗೆ ಮಾತ್ರಸಾಧ್ಯ, ಹೇಡಿಗಳಿಗೆ ಇದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

೯. ಸಲ್ಲೇಖನದ ಅತಿಚಾರಗಳಾವುವು ?

ಸಲ್ಲೇಖನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಮೇಲೆ ಬದುಕಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಪಡುವುದೂ, ವೇದನೆ ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಬೇಗನೆ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗಲೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುವುದೂ, ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರನ್ನು ನೆನಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ,ಭಯಪಡುವುದೂ, ಮರಣದ ನಂತರ ತನಗೆ ಸ್ವರ್ಗಸುಖ-ಐಶ್ವರ್ಯ ಮುಂತಾದ ಫಲಗಳು ಸಿಗಲೆಂದು ಆಶಿಸುವುದೇ ಮೊದಲಾದವು ಅತಿಚಾರಗಳಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಲ್ಲೇಖನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲೇ ಆಲೋಚಿಸಿ ನಿರ್ಭಯರಾಗಿ ದೃಢವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೧೦. ಸಲ್ಲೇಖನದ ಫಲವೇನು ?

ಸಲ್ಲೇಖನ-ಸಮಾಧಿ ಮರಣದಿಂದ ತಾನು ಇಚ್ಛಿಸದಿದ್ದರೂ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಸುಖಸಂಪದವು ತಾನಾಗಿಯೇ ದೊರಕುವುದು. ಕೆಲವೆರಡು ಭವದಲ್ಲೇ ಮೋಕ್ಷವಾಗುವುದು. ಜೀವಿತಾಂತ್ಯವು, ಇದರಿಂದ ಮಾನವ ಜೀವನವು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುದು. ಕರ್ಮಕಳೆಯುವುದು. ಸಲ್ಲೇಖನ ಸಹಿತವಾದ ಸಮಾಧಿ ಉತ್ತಮವಾದುದು. ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಶ್ರಾವಕರೂ, ತ್ಯಾಗಿಗಳೂ ಸಂದರ್ಭ ಒದಗಿದಾಗ, ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲೇಖನದಿಂದ ಸಮಾಧಿಯಾದವರ ಹಲವು ನಿದರ್ಶನ, ಶಿಲಾಲೇಖನಗಳಿವೆ.

೫೦ ದಶಲಕ್ಷಣಧರ್ಮ

೧. ದಶಲಕ್ಷಣ ಧರ್ಮ ಎಂದರೇನು ?

ಜೀವಿಗೆ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವ ಸಾಧನವೇ ಧರ್ಮ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವ ಧರ್ಮವೇ ಉತ್ತಮ ಧರ್ಮ. ಅದು ಅಹಿಂಸಾಮಯವಾಗಿ ಸತ್ಯ-ಅಪರಿಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ದಾನ, ಪೂಜೆ, ಶೀಲ, ಉಪವಾಸಾದಿ ಉತ್ತಮ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮವು ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವಭಾವವೂ ಆಗಿದೆ, ಆತ್ಮನ ಸ್ವಭಾವವೂ ಆಗಿದೆ. ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರವೆಂಬ ರತ್ನತ್ರಯವೂ ಆಗಿದೆ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಆರಾಧನೆಯು ಧರ್ಮಾಚರಣೆ. ಇದು ಆತ್ಮನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವಂತಹವುಗಳಾಗಿವೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮೀಸಲಾಗಿರುವ ದಶಲಕ್ಷಣಪರ್ವ ಎಂಬುದೊಂದಿದೆ. ಅದು ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮಿಯಿಂದ ಪೌರ್ಣಿಮೆಯ ವರೆಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ದಿನವೂ ಒಂದೊಂದು ಧರ್ಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಆರಾಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ದಶಲಕ್ಷಣ ಧರ್ಮಾರಾಧನೆ. ಇದೇ ಉತ್ತಮವಾದ ಹತ್ತು ಧರ್ಮಗಳು. ಈ ಪರ್ವವು ಅನಾದಿಯಾದುದೂ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರ್ವವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪರ್ಯೂಷಣ ಪರ್ವವೆಂದೂ ಹೇಳುವರು.

೨. ದಶಲಕ್ಷಣ ಧರ್ಮಗಳಾವುವು ?

ಹತ್ತು ವಿಧವಾದ ಉತ್ತಮವಾದ ಗುಣ-ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಧರ್ಮಗಳು ಹೀಗಿವೆ :-

1. ಉತ್ತಮ ಕ್ಷಮಾ ಧರ್ಮ
2. ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ದವ ಧರ್ಮ
3. ಉತ್ತಮ ಆರ್ಜವ ಧರ್ಮ
4. ಉತ್ತಮ ಶೌಚ ಧರ್ಮ
5. ಉತ್ತಮ ಸತ್ಯ ಧರ್ಮ
6. ಉತ್ತಮ ಸಂಯಮ ಧರ್ಮ
7. ಉತ್ತಮ ತಪ ಧರ್ಮ
8. ಉತ್ತಮ ತ್ಯಾಗ ಧರ್ಮ

9. ಉತ್ತಮ ಆಕಿಂಚನ್ಯ ಧರ್ಮ
10. ಉತ್ತಮ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಧರ್ಮ

ಈ ರೀತಿ ಆತ್ಮನು ಹತ್ತೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇವುಗಳ ವಿವರವನ್ನು ತಿಳಿದು ಆರಾಧಿಸುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮೋನ್ನತಿ, ಆತ್ಮಶಾಂತಿ, ಆತ್ಮ ಸೌಖ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುವುವು. ಈ ದಶಧರ್ಮಮಯರಾದ ಭಗವಾನ್ ಜಿನೇಂದ್ರರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಈ ಧರ್ಮಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅಂತಹ ಗುಣಗಳೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

೩. ಉತ್ತಮ ಕ್ಷಮಾ ಧರ್ಮವೆಂದರೇನು ?

ಕ್ರೋಧವೆಂಬ ಕಷಾಯವನ್ನೂ, ಕೋಪತಾಪಗಳನ್ನೂ, ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನೂ, ಒರಟುತನವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಸರಳ, ಸಭ್ಯ, ಸಾತ್ವಿಕನಾಗಿ ಬಾಳುವುದೇ ಕ್ಷಮೆ. ತನಗೆ ಕೆಡುಕು ಮಾಡಿದವನನ್ನು ತನಗೆ ಅಹಿತ, ಅಪಕಾರ ಮಾಡಿದವನ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಮೈತ್ರಿಯಿಂದ ಬಾಳುವುದೇ ಉತ್ತಮ ಕ್ಷಮಾ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಕ್ಷಮೆಯು ಅಂತರಂಗದ ಸ್ವಭಾವ, ಅಹಿಂಸೆಯ ಹೆಗ್ಗುರುತು. ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವದ ಲಕ್ಷಣ, ಧಾರ್ಮಿಕರ ಆಚರಣೆ, ಇಂತಹ ಸೌಮ್ಯ ಗುಣವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಾಳುವುದೇ 'ಉತ್ತಮ ಕ್ಷಮಾ ಧರ್ಮಾರಾಧನೆ'ಯಾಗಿದೆ.

೪. ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ದವ ಎಂದರೇನು ?

ಮನ, ವಚನ, ಕಾಯಗಳು, ತನ್ನ ವೃತ್ತಿಯು ಸರಳವಾಗಿರುವುದೂ, ಕಷಾಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದೂ, ಮೃದುಭಾವದಿಂದ ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಬಾಳುವುದೂ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ದವ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ದಾನ-ಧರ್ಮ, ಪರೋಪಕಾರಿಯಾಗಿ, ನಿರ್ಮಲ ಹೃದಯಿಯಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವುದೂ ಮಾರ್ದವದ ಗುಣವಾಗಿದೆ. ಅಹಂಕಾರ, ಗರ್ವ, ಮದಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಮಮಕಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸರಳ-ಸಜ್ಜನನಾಗಿ ಬಾಳುವುದು ಮಾರ್ದವವಾಗಿದೆ. ಗುರು-ಹಿರಿಯರಿಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಗೌರವ ತೋರಿ ತನ್ನ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ನಯ-ವಿನಯವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಾಳುವುದು 'ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ದವ ಧರ್ಮ'ವಾಗಿದೆ.

೫. ಉತ್ತಮ ಆರ್ಜವ ಧರ್ಮವೆಂದರೇನು ?

ಕುಟಿಲತೆಯನ್ನು ತೊರೆದು, ಮಾಯಾ ಕಷಾಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವರ್ತಿಸುವುದೇ ಉತ್ತಮ ಆರ್ಜವ. ಕಪಟ-ವಂಚನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಧರ್ಮ, ನ್ಯಾಯ-ನೀತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದೂ, ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿ ಯಾಗುವುದೂ, ನಿರ್ಮಲವೂ, ಸಾತ್ವಿಕವೂ ಆದ ಜೀವನ ನಡೆಸುವುದೂ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿ ನಿರಾಡಂಬರವೂ, ಆದರ್ಶವೂ ಆಗಿ ಬಾಳುವುದು ಉತ್ತಮ ಆರ್ಜವ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಾಗಿದೆ.

೬. ಉತ್ತಮ ಶೌಚಧರ್ಮ ಎಂದರೇನು ?

ಆಂತರಿಕ ಪವಿತ್ರತೆಯೇ ಶೌಚಧರ್ಮ. ಅದು ಲೋಭ ಕಷಾಯವನ್ನು ತೊರೆದಾಗ ಲಭಿಸುವುದು. ಪಾಪದ ತಂದೆಯೇ ಲೋಭವಾಗಿದೆ. ಬಹ್ವಾರಂಭ ಪರಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ತೊರೆದು, ದುರಾಶೆ, ಅತ್ಯಾಸೆ, ಜಿಪುಣತನ, ದುರಾಚಾರ, ದುಷ್ಟ, ಅನಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ಉದಾರ ಗುಣವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ದಾನ, ಧರ್ಮ, ಪರೋಪಕಾರಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವುದೇ ಉತ್ತಮ ಶೌಚ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಅಂತರಂಗ-ಬಹಿರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಶುಚಿಯಾಗಿ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿ, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರವನ್ನು ತೊರೆದು, ಅಹಿಂಸಾ, ಅಪರಿಗ್ರಹಾದಿಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಬಾಳುವುದು ಉತ್ತಮ ಶೌಚ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ.

೭. ಉತ್ತಮ ಸತ್ಯ ಧರ್ಮವೆಂದರೇನು ?

ಆತ್ಮ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ನಂಬಿ, ತಿಳಿದು ಆತ್ಮ ಧರ್ಮಾರಾಧಕನಾಗುವುದೇ ಉತ್ತಮ ಸತ್ಯ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಅಹಿಂಸಾ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗಿರುವುದೇ ಸತ್ಯ. ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನಡೆ-ನುಡಿಯನ್ನು ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸತ್ಯವಾದ ಧರ್ಮ-ದೇವರು-ಗುರು-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನಂಬಿ, ತಿಳಿದು, ಪಾಲಿಸುವುದೇ ಉತ್ತಮ ಸತ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಟ್ಟು ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಾಳುವುದೇ ಸತ್ಯಧರ್ಮ. ಸುಳ್ಳು, ಮೋಸ, ವಂಚನೆಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿ ಸತ್ಯಸಂಧನಾಗಿ ಬಾಳುವುದೇ ಸತ್ಯಧರ್ಮಾರಾಧನೆಯಾಗಿದೆ.

೮. ಉತ್ತಮ ಸಂಯಮ ಧರ್ಮವೆಂದರೇನು ?

ಇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ವಿಷಯ-ಕಷಾಯಗಳನ್ನು ದಮನಮಾಡಿ, ಪರಿಗ್ರಹ, ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಸಂಯಮ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಶೀಲವಂತನಾಗಿ ಬಾಳುವುದು. ಹಿತ-ಮಿತವಾದ ಮಾತು, ವ್ರತ, ನೇಮ, ನಿಯಮಗಳ ಆಚರಣೆ, ಧ್ಯಾನ, ಜಪ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಮಾಡುವುದು ಸಂಯಮ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಅಹಿಂಸಾ ಪಾಲನೆ, ಕರುಣೆ, ದಯೆ, ಮೃದುತ್ವ, ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಬಾಳುವುದೇ ಸಂಯಮ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ.

೯. ಉತ್ತಮ ತಪವೆಂದರೇನು ?

ಇಚ್ಛೆಗಳನ್ನು ಆಸೆ - ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ನಿರೋಧಿಸುವುದು, ಇವುಗಳ ಉದ್ವೇಗವನ್ನು ತಡೆಯುವುದು ತಪವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ತನು-ಮನಗಳ ಉಪಟಳವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಮಾಡುವ ಉಪವಾಸಾದಿ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳೇ ತಪವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಕಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಮನೋವಿಕಾರವನ್ನೂ, ಭೋಗ - ರಾಗಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ತಪೋಧರ್ಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯವೂ ಉತ್ತಮ ತಪವಾಗಿದೆ. ಪರೀಷಹಜಯವೇ 'ಉತ್ತಮ ತಪ'ವಿದೆ.

೧೦. ಉತ್ತಮ ತ್ಯಾಗ ಧರ್ಮವೆಂದರೇನು ?

ತನ್ನ ಮನೋ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ತಡೆದು, ಕಾಮ - ಕ್ರೋಧಾದಿ, ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳಾದಿಯಾಗಿ, ರಾಗ-ಭೋಗ ಪರಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಬಾಳುವುದೇ ಉತ್ತಮ ತ್ಯಾಗವಾಗಿದೆ. ಅಹಂಕಾರ, ಮಮಕಾರಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿ, ದಾನ - ಧರ್ಮ, ಪರೋಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಆತ್ಮಧರ್ಮವನ್ನು ನಂಬಿ, ತಿಳಿದು, ಪಾಲಿಸುವುದೇ ಉತ್ತಮ ತ್ಯಾಗವಾಗಿದೆ. ಉತ್ತಮವಾದ ಸುಖಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿರುವ ಅಶುಭ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು, ದುರ್ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಾತ್ವಿಕ-ಸಜ್ಜನನಾಗಿ ಬಾಳುವುದೇ ಉತ್ತಮ ತ್ಯಾಗವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಮನೆ-ಮಠಾದಿಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ದೀಕ್ಷಾಧಾರಿಯಾಗಿ ಈ ಶರೀರದ ಮಮಕಾರವನ್ನು ತೊರೆದು, ಆತ್ಮಧ್ಯಾನ, ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದೂ 'ಉತ್ತಮ ತ್ಯಾಗ'ವಾಗಿದೆ.

೧೧. ಉತ್ತಮ ಆಕಿಂಚನ್ಯವೆಂದರೇನು ?

ಆತ್ಮನು ಜ್ಞಾನ, ದರ್ಶನ, ಸುಖಾನಂದ ಚಿನ್ಮಯನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದು, ಎಲ್ಲಾ ಬಾಹ್ಯ-ಅಭ್ಯಂತರ ಪರಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ತೊರೆದು, ಕೇವಲ ವೀತರಾಗಭಾವದಿಂದ ಬಾಳುವುದೂ. ನನ್ನಾತ್ಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಿಕ್ಕದ್ದು ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ನನ್ನದಲ್ಲವೆಂದು ನಂಬಿ, ಆತ್ಮಧರ್ಮಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದೂ ಆಕಿಂಚನ್ಯ ಧರ್ಮವಾಗುವುದು. ಗೃಹಸ್ಥರೂ ಆದಷ್ಟು ಆರಂಭಾದಿ ಪರಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿ, ಅವುಗಳ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯಾಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ, ಸರಳ, ಸಾತ್ವಿಕ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಬಾಳುವುದು 'ಉತ್ತಮ ಆಕಿಂಚನ್ಯ ಧರ್ಮ'ವಾಗಿದೆ.

೧೨. ಉತ್ತಮ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಧರ್ಮವೆಂದರೇನು ?

ಉತ್ತಮವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ವಿವೇಕಿಯೂ ವಿವೇಚನಾಪರನೂ ಆಗಿ ಬಾಳುವುದು ಮತ್ತು ಶೀಲಪಾಲನೆ ಮಾಡುವುದು, ಗೃಹಸ್ಥನು ಸ್ವದಾರ ಸಂತೋಷಿಯಾಗಿ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಸೋದರಿಯಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಯತಿಗಳು ಪೂರ್ಣ ಶೀಲಪಾಲಕರಾಗಿ, ಯಾರನ್ನೂ ಯಾವ ಕಾಮಭಾವನೆಯಿಂದ ನೋಡದೆ, ಸ್ವಚ್ಛ ಜೀವನದಿಂದ ತಪೋವೈರಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವೆನಿಸಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನ-ಆತ್ಮ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಆತ್ಮಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ, ಸದಾ ಧ್ಯಾನ, ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವುದೂ, ಸರಳ-ಸಾತ್ವಿಕವಾದ ಆಹಾರ, ಪಾನಗಳಿಂದ ಬಾಳುವುದೂ ಉತ್ತಮ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ.

೧೩. ಈ ಧರ್ಮಗಳ ಮೊದಲು ಉತ್ತಮ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಏಕೆ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ ?

ಧರ್ಮವೆಂದರೆ ಆತ್ಮಹಿತಕಾರಿಯಾದುದು; ಆದರೆ ಸದ್ಧರ್ಮವು ಆತ್ಮಧರ್ಮವಾಗಿದೆ, ಅಹಿಂಸಾಧರ್ಮವಾಗಿದೆ, ಕರ್ಮನಿವಾರಣೆಯ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಜೀವನಿಗೆ ಉತ್ತಮ - ಸುಖ, ಶಾಂತಿಯನ್ನು, ಸತ್ಯ - ತೃಪ್ತಿಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿ, ಕೊನೆಗೆ ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಉಪಾಯವಾಗಿದೆ. ಇವು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, ಉತ್ತಮವಾದ ಗುಣ, ಧರ್ಮಗಳಾಗಿವೆ. ಅವನ್ನು ಪ್ರಕಟಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಇವು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಉತ್ತಮತೆಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವ ಈ ದಶಧರ್ಮಗಳು ಮೊದಲಿಗೆ

ಉತ್ತಮ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರು ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಧರ್ಮವನ್ನು ನಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ತೋರಿಸಬೇಕು. ಆದರೂ ಇವು ಬಾಹ್ಯದ ತೋರಿಕೆಯಾಗಬಾರದು. ಅಂತರಂಗದ ಸಂಪದಗಳಾಗಬೇಕು.

ಈ ದಶಧರ್ಮಾರಾಧನೆಯ ಕೊನೆಯ ದಿನ **ಕ್ಷಮಾವಾಣಿ** ದಿನವನ್ನಾಗಿ ಆಚರಿಸುವುದುಂಟು. ಪರಸ್ಪರ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಯಾಚಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮಿಂದ ಆಗಿರುವ ತಪ್ಪು-ಕೋಪಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.

೧೪. ದಶಧರ್ಮ ಮಂತ್ರ ಜಪ ಯಾವುದು ?

1. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಉತ್ತಮ ಕ್ಷಮಾ ವ್ರತಧರ್ಮಾಂಗಾಯ ನಮಃ ।
2. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ದವ ವ್ರತಧರ್ಮಾಂಗಾಯ ನಮಃ ।
3. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಉತ್ತಮ ಆರ್ಜವ ವ್ರತಧರ್ಮಾಂಗಾಯ ನಮಃ ।
4. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಉತ್ತಮ ಶೌಚ ವ್ರತಧರ್ಮಾಂಗಾಯ ನಮಃ ।
5. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಉತ್ತಮ ಸತ್ಯ ವ್ರತಧರ್ಮಾಂಗಾಯ ನಮಃ ।
6. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಉತ್ತಮ ಸಂಯಮ ವ್ರತಧರ್ಮಾಂಗಾಯ ನಮಃ ।
7. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಉತ್ತಮ ತಪೋ ವ್ರತಧರ್ಮಾಂಗಾಯ ನಮಃ ।
8. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಉತ್ತಮ ತ್ಯಾಗ ವ್ರತಧರ್ಮಾಂಗಾಯ ನಮಃ ।
9. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಉತ್ತಮ ಆಕಿಂಚನ್ಯ ವ್ರತಧರ್ಮಾಂಗಾಯ ನಮಃ ।
10. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಉತ್ತಮ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತಧರ್ಮಾಂಗಾಯ ನಮಃ ।

(ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪ ಹಾಕುವಾಗ ನಮಃ ಸ್ವಾಹಾ ಎನ್ನಬೇಕು)

ಲಬ್ಧಂ ತೇ ನೈವ ಸಜ್ಜನ್ಮ ಸ ಕೃತಾರ್ಥಾಃ ಸ ಪಂಡಿತಃ ।
ಪರಿಸ್ಫುರತಿ ನಿರ್ವ್ಯಾಜಂ ಯಸ್ಯ ಸದ್ದರ್ಶನಂ ಹೃದಿ ॥

ಅರ್ಥ :- ಯಾರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಅವನ ಜನ್ಮ ಸಫಲವಾದುದು. ಅವನೇ ಕೃತಾರ್ಥನು, ಅವನೇ ಪಂಡಿತನು.

--ಮಹಾಪುರಾಣ.

೫೧ ಷೋಡಶಕಾರಣ ಭಾವನೆಗಳು

೧. ಷೋಡಶಕಾರಣ ಭಾವನೆಗಳು ಎಂದರೇನು ?

ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯ ಆತ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಉತ್ತಮವಾದ ಹಂತಗಳಾದ ಕ್ರಿಯಾ ಕಲಾಪಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಪೂರ್ವಕ, ಭಾವನಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆರಾಧಿಸುವ ಹದಿನಾರು ರೀತಿಯ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳೇ ಷೋಡಶಕಾರಣ ಭಾವನೆಗಳು. ಇವುಗಳ ಭಾವನೆ, ಆಚರಣೆಗಳು ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ-ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ತೀರ್ಥಂಕರ ಪದವಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವನ್ನು ಷೋಡಶಕಾರಣ ಭಾವನೆಗಳು ಎಂದು ಹೇಳುವರು.

ಮಾನವನು ಮಹಾತ್ಮನಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಾಗುವ ಪದವಿಯೇ ತೀರ್ಥಂಕರತ್ವ. ಈ ಅತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಲು ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೇವಲಿಗಳ ಪಾದಮೂಲದಲ್ಲಿ ಷೋಡಶಕಾರಣ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಭಾವಿಸಿ-ಆರಾಧಿಸಿರಬೇಕು.

೨. ಷೋಡಶಕಾರಣ ಭಾವನೆಗಳು ಯಾವುವು ?

ಷೋಡಶಕಾರಣ ಭಾವನೆಗಳು ಹದಿನಾರು. ಅವು :-

1. ದರ್ಶನವಿಶುದ್ಧಿ 2. ವಿನಯಸಂಪನ್ನತಾ 3. ಶೀಲವ್ರತೇಶ್ವರನತಿಚಾರ 4. ಅಭೀಕ್ಷಣಜ್ಞಾನೋಪಯೋಗ 5. ಸಂವೇಗ 6. ಶಕ್ತಿತಸ್ತ್ಯಾಗ 7. ಶಕ್ತಿತಸ್ತಪ 8. ಸಾಧುಸಮಾಧಿ 9. ವೈಯ್ಯಾವೃತ್ಯ 10. ಅರ್ಹದ್ಭಕ್ತಿ 11. ಆಚಾರ್ಯಭಕ್ತಿ 12. ಬಹುಶ್ರುತಭಕ್ತಿ 13. ಪ್ರವಚನಭಕ್ತಿ 14. ಆವಶ್ಯಕಾಪರಿಹಾಣಿ 15. ಮಾರ್ಗಪ್ರಭಾವನಾ 16. ಪ್ರವಚನ ವಾತ್ಸಲ್ಯ.

ಇಂತಿವುಗಳ ಆರಾಧನೆ-ಭಾವನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತನಾಗಿ, ನಿರಂಜನ ಸಿದ್ಧಾತ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ.

೩. ದರ್ಶನವಿಶುದ್ಧಿ ಎಂದರೇನು ?

ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಈ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಅಜ್ಞಾನಾದಿ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವು ಅಂಟಿ ಬಂದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಬೇಕು. ನಿರ್ದೋಷವಾದ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನದಿಂದ ಸ್ವ-ಪರದ ಪರಿ

ಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಭೇದವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧ ಪರಮಾತ್ಮನ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗುವುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಮಿಥ್ಯಾ-ಮೌಢ್ಯ-ಕಷಾಯಗಳನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಜಿನದೇವ-ಜಿನಶಾಸ್ತ್ರ-ಜಿನಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ದೃಢವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಟ್ಟು, ಷಡ್ದ್ರವ್ಯ ಪಂಚಾಸ್ತಿಕಾಯ, ಸಪ್ತತತ್ವ, ನವಪದಾರ್ಥಗಳೆಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು, ಅವುಗಳ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಂಬಿ, ತಿಳಿದು, ನಿಃಶಂಕಾದಿ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಸಹಿತ ಮೂರು ಮೂಢತೆಯನ್ನು ತೊರೆದು, ಅನಾಯತನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಧಾರ್ಮಿಕನಾಗಿ, ಜೀವದಯೆ, ಅನುಕಂಪದಿಂದ ಇದ್ದರೆ ದರ್ಶನ ವಿಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ಜ್ಞಾನ, ಚಾರಿತ್ರಗಳು ಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತವೆ. ಆತ್ಮಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ವಿಶುದ್ಧವಾದ, ದೃಢವಾದ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನವೇ ಮೊದಲ ಆರಾಧನೆಯಾಗಿದೆ.

೪. ವಿನಯಸಂಪನ್ನತೆ ಎಂದರೇನು ?

ವಿನಯವು ಮಾನವೀಯತೆಯ ಹೆಗ್ಗುರುತು. ನಮ್ರತೆ, ಸತ್ಪುರುಷರ ಸದ್ಗುಣ, ದೇವ-ಗುರು-ಧರ್ಮ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ, ಗುರು-ಹಿರಿಯರಿಗೆ, ಹೊತ್ತು-ಹೆತ್ತವರಿಗೆ, ಪಂಡಿತರಿಗೆ, ಆಚಾರ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿನಮ್ರತೆಯಿಂದ, ವಿಧೇಯತೆಯಿಂದ, ಗೌರವದಿಂದ, ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ವಿನಯ ಸಂಪನ್ನತೆ. ಇದು ಮಾನವನ ಉತ್ತಮವಾದ ಸಂಪನ್ನತೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ವಿನಯವೆಂಬುದು ಒಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಗುಣವು ಉತ್ತಮ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ, ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ, ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಿಸರದಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ರತ್ನತ್ರಯವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿನಯಸಂಪನ್ನತೆ ಇರಬೇಕು. ಇದೇ ಭಕ್ತಿ, ಆಸಕ್ತಿ, ಅನುರಕ್ತಿ ಎನಿಸಿದೆ. ವಿನಯಶಾಲಿಯು ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗರ್ವ, ಅಹಂಕಾರ, ದುರಭಿಮಾನ, ಮಮಕಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿನಯಶಾಲಿಯಾಗಿ, ಸಾತ್ವಿಕ ಸಜ್ಜನನಾಗಿ ಬಾಳುವುದೇ ವಿನಯ ಸಂಪನ್ನತೆಯಾಗಿದೆ.

೫. ಶೀಲವ್ರತೇಶ್ವನತಿಚಾರ ಎಂದರೇನು ?

ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಶೀಲಪಾಲನೆ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಶೀಲವಂತ ಗುಣವಂತನಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಎಲ್ಲರ ಗೌರವಕ್ಕೆ, ನಂಬಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವ್ರತಪಾಲನೆಯು ಅದರಲ್ಲೂ ಸ್ವದಾರ ಸಂತೋಷ ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತ ಎಂಬ ಶೀಲವ್ರತವನ್ನು ಯಾವ ಅತಿಚಾರವೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ,

ಲೋಪವಾಗದಂತೆ, ನಿರ್ದೋಷವಾಗಿ, ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಪಾಲಿಸುವುದೇ ಶೀಲ ವ್ರತೇಶ್ವರನತಿಚಾರವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ವಿಷಯ-ಕಷಾಯ, ಕಾಮಸೇವನೆ, ಮೋಹ, ಮಮತೆಗಳಿಂದ ಬಾಳು ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ, ಆತ್ಮಶಕ್ತಿ ಕುಗ್ಗುತ್ತದೆ, ನೈತಿಕ ಪತನ ವಾಗುತ್ತದೆ, ಪಾಪಕರ್ಮಿಯಾಗಿ ದುರಿತ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾ ಗುತ್ತದೆ. ಈ ಶೀಲವ್ರತವನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಪಾಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ವ್ರತಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತ ಪಾಲನೆ ತುಂಬಾ ಕಠಿಣ ವಾದುದು. ಶೀಲವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುವ ವ್ರತ, ತಪ, ಧ್ಯಾನಗಳು ವ್ಯರ್ಥ. ಆದ್ದ ರಿಂದ ನೈತಿಕ ಪತನವಾಗದಂತೆ ತನ್ನ ನಡೆ-ನುಡಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

೬. ಅಭೀಕ್ಷ್ಣಜ್ಞಾನೋಪಯೋಗ ಎಂದರೇನು ?

ನಿರಂತರವಾದ ಜ್ಞಾನಾಭ್ಯಾಸವೇ, ಜ್ಞಾನದ ಉಪಯೋಗವೇ ಅಭೀ ಕ್ಷ್ಣಜ್ಞಾನೋಪಯೋಗವೆನಿಸುವುದು. ಈ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸದಾ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ಅಧ್ಯಯನ, ಪ್ರವಚನ ಮಾಡುವುದು, ಕೇಳುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಜಿನಾಗಮದ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನದ ಉದ್ದೀಪನವಾಗಿ ಹೇಯೋಪಾಧೇಯಗಳ ಪರಿಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಆತ್ಮವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ತಾನು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದು. ತನ್ನ ಜ್ಞಾನದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತತ್‌ಕ್ಷಣವೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದೂ ಅಭೀಕ್ಷ್ಣ ಜ್ಞಾನೋಪಯೋಗವಾಗಿದೆ.

೭. ಸಂವೇಗವೆಂದರೇನು ?

ಸಂಸಾರ, ಶರೀರ, ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವ ದುಃಖವನ್ನು ನೋಡಿ, ಕೇಳಿ, ತಾನೂ ಅನುಭವಿಸಿ, ಈ ಸಂಸಾರದ ಅಸಾರತೆ, ಅನಿತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಭಾವಿಸಿ, ಭೀತಿ ಹೊಂದಿ, ಇದಕ್ಕೆ ಹೇಸಿ, ಕೊಕ್ಕರಿಸಿ, ಇವುಗಳಿಂದ ವಿರಕ್ತಿ ಹೊಂದುವುದು ಸಂವೇಗ ಭಾವನೆಯಾಗಿದೆ. ದುರ್ಭಾವ, ದುರ್ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ದಯೆ, ಕರುಣೆ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಸತ್ಯಪಾಲನೆಗಳಿಂದ ಈ ಸಂವೇಗವನ್ನು ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದು ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣಕರವಾದುದು.

೮. ಶಕ್ತಿತಸ್ತ್ಯಾಗ ಎಂದರೇನು ?

ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪರಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು, ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಕಷಾಯಗಳನ್ನು

ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದು, ದಾನ, ಧರ್ಮ, ಪರೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ತನ್ನ ದುಡಿಮೆ, ಸಂಪತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯಯ ಮಾಡುವುದೂ ತ್ಯಾಗ ಭಾವನೆ-ಕ್ರಿಯೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಸತ್ಪಾತ್ರರಿಗೆ ಆಹಾರ, ಅಭಯ, ಔಷಧ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ದಾನ ಮಾಡುವುದೂ, ಸದಾ ಅಂತಹ ಭಾವನೆ ಇರುವುದೂ ಶಕ್ತಿತಃ ತ್ಯಾಗವೆನಿಸಿದೆ. ಈ ತ್ಯಾಗದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯ-ಮನಗಳು ಹತೋಟಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಪರಿಗ್ರಹಗಳ ಮೇಲಿನ ವ್ಯಾಮೋಹ ತಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

೯. ಶಕ್ತಿತಸ್ತಪ ಎಂದರೇನು ?

ತನ್ನ ಆಸೆ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಒಂದು ಹದ್ದುಬಸ್ತಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದೂ, ತನ್ನ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಮಿತಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಸದಾ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವುದೂ ತಪಸ್ಸು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಶರೀರ-ಮನ-ಮಾತುಗಳ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲು ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅನಶನಾದಿ ಹನ್ನೆರಡು ತರಹೆಯ ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗ ತಪಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಶರೀರದ ಮಮತ್ವವನ್ನೂ, ಭೋಗಾದಿಗಳ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನೂ, ಮಾತಿನ ಚಪಲತೆಯನ್ನೂ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಉದ್ವೇಗವನ್ನೂ ಆದಷ್ಟು ತಡೆದು ಆತ್ಮಧ್ಯಾನ, ಜಪ, ಅಧ್ಯಯನ ಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದೇ ತಪವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯಾಗುವುದು.

೧೦. ಸಾಧುಸಮಾಧಿ ಎಂದರೇನು ?

ತಾನು ಇನ್ನು ಬದುಕುವುದು ಕಷ್ಟವೆನಿಸಿದಾಗ, ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ರೋಗ ಬಂದಾಗ, ಬರಗಾಲ ಬಂದಾಗ, ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಿಯೋಗ-ಅನಿಷ್ಟ ಸಂಯೋಗ ವಾದಾಗ, ತನ್ನ ಚಾರಿತ್ರಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದ ಭಯ, ಆಸೆ ಗಳಿಲ್ಲದೆ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ, ಶಾಂತಿಯಿಂದ, ಗಾಬರಿಯಾಗದೆ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದುವುದೇ ಸಮಾಧಿ. ಇದು ಮೃತ್ಯು ಮಹೋತ್ಸವವೆಂದು ತಿಳಿದು ಭಗವ ನ್ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಸಹಿತ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುವುದು ಸಾಧು ಸಮಾಧಿಯಾಗಿದೆ. ಆಗ ಸಂಸಾರದ ಅಸಾರತೆಯನ್ನು ಭಾವಿಸಿ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಮರಣವಿಲ್ಲ; ಕೇವಲ ಈ ಜೀರ್ಣವಾದ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಮರಣವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಸಾಧುಗಳು ಸಮಾ ಧಾನದಿಂದ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಸಾಧುಸಮಾಧಿಯಾಗಿದೆ. ಅಂತ್ಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಮಾಧಿಯಾಗಲೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಿದೆ.

೧೧. ವೈಯ್ಯಾವೃತ್ಯ ಎಂದರೇನು ?

ಸಾಧು-ಸಂತರ,ಗುರು-ಹಿರಿಯರ, ವೃದ್ಧರ, ಬಾಲಕರ, ಸ್ತ್ರೀಯರ, ಅನಾಥರ, ಅಶಕ್ತರ, ರೋಗಿಗಳ, ತಪಸ್ವಿಗಳ, ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿ ಶ್ರಾವಕರ ಸೇವೆ, ಸುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವರ ಚಿಂತೆಯನ್ನು, ಭಯವನ್ನು, ಆತಂಕವನ್ನು ದೂರಮಾಡುವುದೇ ವೈಯ್ಯಾವೃತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇವಾ ಮನೋಭಾವದ ಉತ್ತಮ ಗುಣವಿರುತ್ತದೆ. ಶಕ್ತರಾದವರು ಅಶಕ್ತರಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡಿ ಅಭಯ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಗುರು, ಮುನಿಗಳ ಸೇವೆ, ಆರ್ಯಿಕೆಗಳನ್ನು ನಯ-ವಿನಯ, ಭಕ್ತಿ-ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಭಾವನೆ, ಕಾರ್ಯಗಳೇ ವೈಯ್ಯಾವೃತ್ಯವಾಗಿದೆ.

೧೨. ಅರ್ಹದ್ಭಕ್ತಿ ಎಂದರೇನು ?

ಅರಿಹಂತ ಭಗವಾನರ ಪೂಜೆ, ವಂದನೆ, ಸ್ತುತಿ, ಭಜನೆಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾ-ಭಕ್ತಿ, ವಿನಯಗಳಿಂದ ಮಾಡುವುದು ಅರ್ಹದ್ಭಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಘಾತೀಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಕೇವಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವೀತರಾಗರೂ, ನಿರ್ದೋಷರೂ, ಹಿತೋಪದೇಶಿಗಳೂ ಆದ ಮಹಾಮಹಿಮರೇ ಅರಿಹಂತರೂ, ಇವರೇ ಜಿನರೂ, ಕೇವಲೀ ಭಗವಾನರೂ, ತೀರ್ಥಂಕರರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಸಮವಸರಣದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಲವತ್ತಾರು ಗುಣ ವಿಭೂಷಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟ ಮಹಾಪ್ರಾತಿಹಾರ್ಯ ಶೋಭಿತರೂ, ಯಕ್ಷ-ಯಕ್ಷಿಯರಿಂದ ಚಾಮರ ಸೇವೆ ಹೊಂದಿರುವವರೂ ಆದ ಜಿನೇಂದ್ರರ ಗುಣ, ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಂತಹ ಗುಣಗಳೂ ನಮಗೆ ದೊರೆಯಲೆಂದು ದ್ರವ್ಯಪೂಜೆ, ಭಾವಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡುವುದೇ ಅರ್ಹದ್ಭಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಭಕ್ತಿಯೇ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

೧೩. ಆಚಾರ್ಯ ಭಕ್ತಿ ಎಂದರೇನು ?

ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ ಶೀಲರಾಗಿ, ಪಂಚಾಚಾರ ಪರಿಪಾಲಕರಾಗಿ, ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ - ದೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಮೂವತ್ತಾರು ಗುಣ ವಿಭೂಷಿತರಾಗಿ, ಚತುರ್ವಿಧ ಸಂಘ ನಾಯಕರಾಗಿ, ಧರ್ಮಪ್ರಭಾವನೆ ಮಾಡುವ ದಿಗಂಬರ ಮುನಿ ಮುಖಂಡರೇ ಆಚಾರ್ಯರು. ಇವರ ಸೇವೆ, ಭಕ್ತಿ, ದಾನ, ವಿಹಾರದ

ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ಸೇವೆಗಳನ್ನು ವಿನಯದಿಂದ ಮಾಡುವುದೇ ಆಚಾರ್ಯಭಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಆಚಾರ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು.

೧೪. ಬಹುಶ್ರುತಭಕ್ತಿ ಎಂದರೇನು ?

ಬಹುಶ್ರುತ ಎಂದರೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳು. ಇವರು ಏಕಾದಶಾಂಗ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಹದಿನಾಲ್ಕು ಪೂರ್ವಿಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಜಿನಾಗಮ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಮೂಲಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಂಘದ ಮುನಿಗಳಿಗೆ, ತ್ಯಾಗಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೋತೃಗಳಾದ ಶ್ರಾವಕರಿಗೂ ಧರ್ಮದ ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಬಹುಶ್ರುತರಾದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಭಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ಸೇವೆಗಳನ್ನು ವಿನಯದಿಂದ ಮಾಡುವುದೇ ಬಹುಶ್ರುತ ಭಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಇವರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳುವುದೂ ಬಹುಶ್ರುತ ಭಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ.

೧೫. ಪ್ರವಚನಭಕ್ತಿ ಎಂದರೇನು ?

ಜಿನೇಂದ್ರ ಭಗವಾನರು ಹೇಳಿರುವ ಪರಮಾಗಮಗಳನ್ನು ಗಮನವಿಟ್ಟು ಓದುವುದೂ, ಕೇಳುವುದೂ, ಜಿನಗುರುಗಳಿಂದ ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದೂ ಪ್ರವಚನ ಭಕ್ತಿ ಎನಿಸಿದೆ. ಜಿನಶಾಸನವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವ, ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶಯಾದಿಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವ, ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಸುಜ್ಞಾನ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವ ಜಿನಾಗಮಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಮಾಡುವುದೂ, ಅನೇಕಾಂತ, ಸ್ಯಾದ್ವಾದ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದೂ ಪ್ರಥಮಾನು ಯೋಗ, ಕರಣಾನುಯೋಗ, ಚರಣಾನುಯೋಗ, ದ್ರವ್ಯಾನುಯೋಗ ಎಂಬ ಜೈನ ವೇದಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದೂ, ಶಾಸ್ತ್ರದಾನ ಮಾಡುವುದೂ ಪ್ರವಚನ ಭಕ್ತಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

೧೬. ಆವಶ್ಯಕಾಪರಿಹಾಣಿ ಎಂದರೇನು ?

ಶ್ರಾವಕರಾಗಲೀ, ಮುನಿಗಳಾಗಲೀ, ನಿತ್ಯವೂ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯಾ ಕಲಾಪಗಳನ್ನು ನಂಬಿ, ತಿಳಿದು, ಆಚರಿಸುವುದು ಆವಶ್ಯಕಾಪರಿಹಾಣಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರಾವಕರು ದೇವಪೂಜಾದಿ ಷಟ್‌ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು, ಹಾಗೆಯೇ ಮುನಿಗಳು ಸಾಮಾಯಿಕಾದಿ ಆರು ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಪಾಲಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಅಶುಭವು ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿ

ಶುಭವೂ, ಶುದ್ಧವೂ ಆದ ಆತ್ಮಸ್ಥಿತಿಯಾಗುವುದು. ಇದೇ ಆವಶ್ಯಕಾ ಪರಿಹಾಣಿ ಭಾವನೆಯಾಗಿದೆ.

೧೭. ಮಾರ್ಗಪ್ರಭಾವನಾ ಎಂದರೇನು ?

ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಜಿನೇಂದ್ರ ಭಗವಾನರು ಹೇಳಿರುವ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಪ್ರಚಾರ, ಪ್ರಸಾರ, ಪ್ರಭಾವನೆ ಮಾಡುವುದೇ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರಭಾವನೆಯಾಗಿದೆ. ರತ್ನತ್ರಯದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಅದರ ವಿವರ ವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವುದೂ, ಧರ್ಮೋಪದೇಶದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಪೂಜೆ, ಆರಾಧನೆ, ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣಾದಿ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸುವುದೂ, ತೀರ್ಥ ಯಾತ್ರೆ, ಜಿನಮಂದಿರಗಳ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ, ಪೂಜಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ಜನರ ಮೌಢ್ಯವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವದ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವುದೇ ಮಾರ್ಗಪ್ರಭಾವನೆಯಾಗಿದೆ.

೧೮. ಪ್ರವಚನವಾತ್ಸಲ್ಯ ಎಂದರೇನು ?

ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ, ಧರ್ಮದ ನೇತಾರರಾದ ಜಿನದೇವ, ಜಿನ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಜಿನಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಭಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ಆದರ ಗೌರವಗಳನ್ನಿಡು ವುದೂ, ಗುರುಗಳೂ, ಪಂಡಿತರೂ, ಕವಿಗಳಿಂದ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದು ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಗೌರವ, ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡುವುದೂ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಹಧರ್ಮಿಗಳ, ಸಾತ್ವಿಕ-ಸಜ್ಜನರ, ವಿದ್ವಾಂಸರ, ಗುರು-ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ವಿನಯ-ವಿಧೇಯತೆಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಪರಸ್ಪರ ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಸಹಕಾರೀ ಭಾವದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಂತಾದುವೆಲ್ಲಾ ಪ್ರವಚನ ವಾತ್ಸಲ್ಯವೆನಿಸುವುದು.

೧೯. ಈ ಷೋಡಶಕಾರಣ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಲಾಭವೇನು ?

ಈ ಷೋಡಶಕಾರಣ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಯಾರು ತೀರ್ಥಂಕರರ ಅಥವಾ ಕೇವಲಿಗಳ ಪಾದದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಭಾವಸಹಿತ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ತೀರ್ಥಂಕರ ಪದವಿಯ ಪುಣ್ಯಲಾಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇತರರೂ ಇವು ಗಳನ್ನು ಜಿನಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪೂಜಾರಾಧನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅರ್ಚನೆಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷ ನೋಂಪಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಭವದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಸಮವಸರಣದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರ ದರ್ಶನ, ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ಉಪದೇಶ ಕೇಳಿ, ತಮ್ಮಾತ್ಮಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ಪಾಡ್ಯದಿಂದ ಬಹುಳ ಪಾಡ್ಯದವರೆಗೆ ೧೬ ದಿನ ಈ ಪರ್ವವಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಇವನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷ ಆರಾಧಿಸಿ, ಭಾವಿಸಿದವರಿಗೆ ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವುದು, ಪುಣ್ಯಲಾಭ ವಾಗುವುದು.

೨೦ ಷೋಡಶಕಾರಣ ಭಾವನೆಯ ಮಂತ್ರ, ಜಪ ಯಾವುದು ?

೧. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ದರ್ಶನವಿಶುದ್ಧಯೇ ನಮಃ ॥
೨. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ವಿನಯಸಂಪನ್ನತಾಯ ನಮಃ ॥
೩. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಶೀಲವ್ರತೇಶ್ವನತಿಚಾರಾಯ ನಮಃ ॥
೪. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಅಭೀಕ್ಷಣಜ್ಞಾನೋಪಯೋಗಾಯ ನಮಃ ॥
೫. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಸಂವೇಗಾಯ ನಮಃ ॥
೬. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಶಕ್ತಿತಸ್ತ್ಯಾಗಾಯ ನಮಃ ॥
೭. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಶಕ್ತಿತಸ್ತಪಸೇ ನಮಃ ॥
೮. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಸಾಧುಸಮಾಧಯೇ ನಮಃ ॥
೯. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ವೈಯ್ಯಾವೃತ್ಯಕರಣಾಯ ನಮಃ ॥
೧೦. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಅರ್ಹದ್ಭಕ್ತಿಯೇ ನಮಃ ॥
೧೧. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಆಚಾರ್ಯಭಕ್ತಯೇ ನಮಃ ॥
೧೨. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಬಹುಶ್ರುತಭಕ್ತಯೇ ನಮಃ ॥
೧೩. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಪ್ರವಚನಭಕ್ತಯೇ ನಮಃ ॥
೧೪. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಆವಶ್ಯಕಾಪರಿಹಾಣಾಯ ನಮಃ ॥
೧೫. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಮಾರ್ಗಪ್ರಭಾವನಾಯ ನಮಃ ॥
೧೬. ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಪ್ರವಚನವಾತ್ಸಲ್ಯತ್ವಾಯ ನಮಃ ॥

(ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪ ಹಾಕುವಾಗ ನಮಃ ಸ್ವಾಹಾ ಎನ್ನಬೇಕು)

★★★★★★★★★

೫೨ ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ

೧. **ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಎಂದರೇನು ?**

ಬಾರಿ ಬಾರಿ, ಪುನಃ ಪುನಃ ಚಿಂತನ-ಮನನ, ಧ್ಯಾನ ಭಾವನೆಗಳ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಎನ್ನುವರು. ಸಂಸಾರ-ಶರೀರ-ಭೋಗ ಗಳಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಹೊಂದಿದಾಗ ಇವುಗಳ ನಶ್ವರತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಭಾವಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ದೃಢಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವೇ ತಾಯಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ತೀರ್ಥಂಕರರೂ ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ದೃಢಮಾಡಲು ಲೌಕಾಂತಿಕ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ಈ ಹನ್ನೆರಡು ರೀತಿಯ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ದುಃಖಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಈ ಸಂಸಾರ ಶರೀರ ಭೋಗಗಳ ಅನಿತ್ಯತೆ-ಅಧೃವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಶೀಲರಾಗಿ ಸಕಲ ಪರಿಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ ತೊರೆದು ತೀರ್ಥಂಕರರು ತಪೋವನದತ್ತ ತೆರಳುತ್ತಾರೆ. ಗೃಹಸ್ಥರೂ ತಮಗೆ ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದಷ್ಟೂ ಇವನ್ನು ಭಾವಿಸುತ್ತಾ ಕ್ರಮವಾಗಿ ವೈರಾಗ್ಯದತ್ತ ಸಾಗಬಹುದು. ಇವುಗಳಿಂದ ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.

೨. **ಈ ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಗಳು ಎಷ್ಟು ? ಅವು ಯಾವುವು ?**

ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಗಳು ಹನ್ನೆರಡು ವಿಧವಾಗಿವೆ :-

೧. ಅನಿತ್ಯಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ
೨. ಅಶರಣಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ
೩. ಸಂಸಾರಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ
೪. ಏಕತ್ವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ
೫. ಅನ್ಯತ್ವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ
೬. ಅಶುಚಿತ್ವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ
೭. ಆಸ್ರವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ
೮. ಸಂವರಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ
೯. ನಿರ್ಜರಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ
೧೦. ಲೋಕಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ

೧೧. ಬೋಧಿದುರ್ಲಭಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ
೧೨. ಧರ್ಮಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ

ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವೆಂಬುದು ಒಂದು ವಿಧ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನ ವಿಚಯ ಎಂಬುದೊಂದು ವಿಧ. ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಹನ್ನೆರಡು ರೀತಿಯ ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಯು ಧ್ಯಾನದ ಒಂದು ಭಾಗವೇ ಆಗಿದೆ.

೩. **ಅನಿತ್ಯಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಎಂದರೇನು ?**

ಅನಿತ್ಯ ಎಂದರೆ ಅಶಾಶ್ವತ. ಈ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಪರಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಂಯೋಗವಾಗಿ-ವಿಯೋಗವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಸಂಸಾರೀ ಜೀವನಿಗೆ ಒದಗುವ ಮನೆ, ಮಠ, ಧನ, ಕನಕ, ರಾಜ್ಯ, ಸಿರಿ, ಸಂಪತ್ತು, ಬಲ, ಯೌವನ, ರೂಪ ಲಾವಣ್ಯ, ಇಂದ್ರ ಪದವಿ, ರಾಜ, ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪದವಿ ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲಾ ನೀರಿನ ಮೇಲಿನ ಗುಳ್ಳೆಯಂತೆ, ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ, ಚದುರುವ ಮೋಡದಂತೆ ತೋರಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವವೊಂದೇ ಶಾಶ್ವತ. ತನಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಸುಖವೊಂದೇ ಶಾಶ್ವತ. ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದೇ ಅನಿತ್ಯಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಧ್ರುವ ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಎಂದೂ ಹೇಳುವರು.

೪. **ಅಶರಣಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಎಂದರೇನು ?**

ಅಶರಣ ಎಂದರೆ ರಕ್ಷಕರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಹುಲಿಯ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಯಾರಿಂದತಾನೆ ಬದುಕಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ? ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಜೀವನು ಆಯುಷ್ಯ ಮುಗಿದು ಮರಣ ಹೊಂದುವಾಗ ಯಾರೂ ರಕ್ಷಿಸ ಲಾರರು. ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳು ಈ ಜೀವನಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿವೆ. ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಬಂಧು-ಬಳಗ, ಮಿತ್ರ-ಮಕ್ಕಳು, ಮಣಿ-ಮಂತ್ರ, ಯಂತ್ರ-ತಂತ್ರ, ಔಷಧ, ಸಿರಿ-ಸಂಪದ, ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಸೈನ್ಯ, ನಿಧಿಗಳು, ರತ್ನಗಳಾವುವೂ ಈ ಜೀವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಾರವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಂಸಾರದ ಸುತ್ತಾಟದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಜೈನಧರ್ಮವೊಂದೇ ಶರಣೆಂದು ಭಾವಿಸು ವುದು ಅಶರಣಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ.

೫. **ಸಂಸಾರಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಎಂದರೇನು ?**

ಸಂಸಾರ ಎಂದರೆ ಈ ಜೀವನು ದೇವಗತಿ, ಮನುಷ್ಯಗತಿ, ನರಕಗತಿ,

ತಿರ್ಯಂಚ ಗತಿಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುವುದು ಎಂದರ್ಥ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ದುಃಖವೇ ದುಃಖವಿದೆ. ಈ ಸುತ್ತಾಟದಿಂದ ಈ ಜೀವನಿಗೆ ಸಂಸಾರೀ ಜೀವನೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಥಿರವಿಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಾನು ಹೊತ್ತ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಗಾಣಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ ಎತ್ತಿನಂತೆ **''ಪುನರಪಿ ಜನನಂ ಪುನರಪಿ ಮರಣಂ''** ಎಂಬಂತೆ ಈ ಜೀವನು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಅನಾದಿಯಿಂದಲೂ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ದ್ರವ್ಯ, ಕ್ಷೇತ್ರ, ಕಾಲ, ಭವ, ಭಾವವೆಂಬ ಐದು ಸಂಸಾರಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಜೀವಾತ್ಮನು ಬಾರದ ಭವವಿಲ್ಲ, ತಿರುಗದ ನೆಲವಿಲ್ಲ, ಅನುಭವಿಸದ ದುಃಖವಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸುಖ, ಅಪಾರ ದುಃಖದಿಂದ, ಕರ್ಮಬಂಧದ ವಿಪಾಕದಿಂದ ನೆಲೆಗಾಣದೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಸುತ್ತಾಟವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ರತ್ನತ್ರಯ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದೇ ಸಂಸಾರಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ.

೬. ಏಕತ್ವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಎಂದರೇನು ?

ಈ ಜೀವನು ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೂ, ಸಾಯುವಾಗಲೂ, ಸುಖ-ದುಃಖ ಅನುಭವಿಸುವಾಗಲೂ, ಕರ್ಮಬಂಧ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೂ, ಅದರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವಾಗಲೂ ಏಕಾಂಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟೇಕೆ ಈ ಶರೀರವೇ ಆತ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಸದಾ ಜೊತೆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸುಖ-ದುಃಖವನ್ನು ಯಾರೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಜೀವರಿಗೆ ನಾನು ಯಾರು, ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವವೇನು, ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೆ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಈ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣವೇನು, ಈ ಆತ್ಮನ ಶಾಶ್ವತ ನೆಲೆ ಯಾವುದು ಎಂದು ತನ್ನ ಆತ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣದತ್ತ ಸಾಗಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದೇ ಏಕತ್ವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ.

೭. ಅನ್ಯತ್ವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಎಂದರೇನು ?

ತನ್ನಿಂದ ಬಂಧು-ಬಳಗ, ವಸ್ತು-ವಾಹನಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಬೇರೆಯೇ ಇವೆ. ಈ ಸಮೂಹವೆಲ್ಲಾ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಇವರೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಜೊತೆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಯಾರಿಗೆ ಯಾರೂ ರಕ್ಷಕರೂ ಅಲ್ಲ, ಜೊತೆಗೂ ಇಲ್ಲ, ಈ ಶರೀರವೇ ನಾನಲ್ಲ. ಚೇತನಾಮಯನಾದ ಆತ್ಮನೇ ನಾನು ಎಂದು ಅನ್ಯ ವಸ್ತುಗಳ ಮಮತ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣದತ್ತ ಸಾಗಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದೇ ಅನ್ಯತ್ವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ.

೮. ಅಶುಚಿತ್ವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಎಂದರೇನು ?

ಈ ಶರೀರ, ಈ ಗತಿಗಳು, ಈ ಪರವಸ್ತುಗಳು ಸದಾ ಅಶುಚಿಯಾಗಿವೆ. ಆತ್ಮತತ್ತ್ವ ಒಂದೇ **''ಅಹಮೆಕ್ಕೋ ಖಲುಸುದ್ಧಂ''** ಎಂಬ ಆಚಾರ್ಯರ ವಾಣಿಯಂತೆ ನಿಜವಾಗಿ ಶುಚಿಯಾದುದು. ಇದು ಕರ್ಮಮಲ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಅಶುಚಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಈ ಶರೀರವಾದರೋ ಒಂಭತ್ತು ದ್ವಾರಗಳಿಂದ ಸದಾ ಬೆವರು, ಮಲ, ಜೊಲ್ಲು, ಮೂತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ, ದುರ್ಗಂಧಮಯವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಎಂತಹ ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಲೇಪನ ಮಾಡಿದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಮತ್ತೆ ದುರ್ಗಂಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಅಶುಚಿಯಾದ ಈ ದೇಹವನ್ನು ನನ್ನದೆಂದು ಪೋಷಿಸುತ್ತಾ ಅತ್ಯಂತ ಶುದ್ಧನಾದ ಜ್ಞಾನಾನಂದಮಯನಾದ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವವನ್ನು ನಾನು ಮರೆತೆನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಈ ಸಂಸಾರ-ಶರೀರ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಹೊಂದಿ ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಅಶುಚಿತ್ವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ.

೯. ಆಸ್ರವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಎಂದರೇನು ?

ಕರ್ಮಗಳು ಆತ್ಮಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮಾರ್ಗವೇ ಆಸ್ರವ. ಕರ್ಮವೆಂಬುದು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುವ ಜಡ-ಪುದ್ಗಲ ಪರಮಾಣುಗಳ ಒಂದು ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದು ಜೀವಿಯ ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯಗಳ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಭಾವನೆ-ಪರಿಣಾಮ-ಕ್ರಿಯೆ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳ ಶುಭ ಅಶುಭಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರ ಆತ್ಮ ಪ್ರದೇಶದತ್ತ ಆಕರ್ಷಿತವಾಗಿ ಬಂದು ಆತ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಹಾಲು-ನೀರಿನಂತೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯಗಳ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಯೋಗವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಯೋಗಗಳಿಂದ ಆತ್ಮ ಪ್ರದೇಶ ದ್ರವೀಭೂತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಪರಿಸ್ಪಂದನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಹೊರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿನ ಕಾರ್ಮಣ-ವರ್ಗಣವೆಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣುಗಳು ಆತ್ಮನತ್ತ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಎಣ್ಣೆಯ ಗಡಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಧೂಳು ಕುಳಿತಂತೆ ಅಂಟುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಜೀವಿಯು ಭಾವಿಸುವ, ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳಾದ ಮಿಥ್ಯಾ, ಅವಿರತ, ಕಷಾಯಗಳೇ ಶುಭಾಶುಭಯೋಗ ಪ್ರಮಾದಗಳೇ ಕರ್ಮಾಸ್ರವದ ದ್ವಾರಗಳು. ಶುಭಾಸ್ರವದಿಂದ ಪುಣ್ಯ, ಅಶುಭಾಸ್ರವದಿಂದ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳು ಬಂದು ಈ ಲೌಕಿಕವಾದ ಸುಖ-ದುಃಖವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಇವೇ ಸಂಸಾರದ ಸುತ್ತಾಟಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಆಸ್ರವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಂಸಾರ ದುಃಖದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು.

೧೦. ಸಂವರಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಎಂದರೇನು ?

ಕರ್ಮದ ಆಗಮನವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದೇ ಸಂವರ. ಒಂದು ದೋಣಿಗೆ ರಂಧ್ರವಾಗಿ ಅದರಿಂದ ದೋಣಿಯ ಒಳಗೆ ನೀರು ಬರುವಂತೆ ಕರ್ಮಗಳು ಆಸ್ರವವೆಂಬ ರಂಧ್ರದಿಂದ ಆತ್ಮಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬರುವುವು. ದೋಣಿಯು ಮುಳುಗಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅದನ್ನರಿತ ನಾವಿಕ ಆ ರಂಧ್ರವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದಾಗ ನೀರು ಬರುವುದು ನಿಲ್ಲುವುದು. ಈ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಸಂವರ. ಕರ್ಮವು ತನ್ನತ್ತ ಬರುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ವ್ರತ, ಸಮಿತಿ, ಸಾಮಾಯಿಕ, ಮನೋಗುಪ್ತಿ, ವಚನಗುಪ್ತಿ, ಕಾಯಗುಪ್ತಿ, ಸರಳ - ಸಾತ್ವಿಕ, ಸಹನಾ - ಶಾಂತಿಯ ಬಾಳುವೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಸಂವರಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ.

೧೧. ನಿರ್ಜರಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಎಂದರೇನು ?

ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ನಿರ್ಜರೆ. ಹಡಗಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ನೀರನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಚೆಲ್ಲುವುದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ದೋಣಿ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿ ದಡ ಸೇರಬಲ್ಲುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇರುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಜ್ಞಾನಸಹಿತ ಧ್ಯಾನ-ತಪಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಭಗವನ್ನಾಮ ಸ್ಮರಣೆ-ಜಪ, ಭಜನೆ, ಆತ್ಮಧ್ಯಾನ, ಉಪವಾಸಾದಿ ತಪ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ಏಕಾಗ್ರತೆ, ಸಮತಾಭಾವದಿಂದ ಕರ್ಮನಿರ್ಜರೆ ಮಾಡಬಹುದೆಂದೂ ಇದರಿಂದ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಬಹುದೆಂದೂ ಭಾವಿಸುವುದು ನಿರ್ಜರಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ.

೧೨. ಲೋಕಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಎಂದರೇನು ?

ಲೋಕದ ಸ್ವಭಾವ - ಅದರ ಸ್ವರೂಪ, ಉದ್ದಗಲ, ಇಲ್ಲಿರುವ ವಿಭಾಗ ಇದರಲ್ಲಿ ತಾನಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುವುದು ಲೋಕಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ. ಜೀವಾದಿ ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳು ತುಂಬಿರುವ ಸ್ಥಳವೇ ಲೋಕ. ಈ ಲೋಕವು ಅನಂತಾಕಾಶದಲ್ಲಿದೆ. ಇದನ್ನು ಘನೋದಧಿ, ಘನವಾತ, ತನುವಾತಗಳೆಂಬ ಗಾಳಿಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿವೆ. ಇದು ೭ ರಜ್ಜು ಎತ್ತರವಾಗಿದೆ. ೩೪೩ ಘನ ರಜ್ಜು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಧೋ, ಮಧ್ಯ, ಊರ್ಧ್ವವೆಂಬ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಅವೇ ನರಕ, ಮರ್ತ್ಯ, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಗಳು. ಏಳು ನರಕಗಳೂ ಅಧೋಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಅನೇಕ ದ್ವೀಪಸಮುದ್ರಗಳು ಮಧ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಅನೇಕ ಸ್ವರ್ಗಗಳು, ಊರ್ಧ್ವಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಅದರ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧ ಲೋಕವಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಳವೇ ತನಗೆ ಶಾಶ್ವತವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಲೋಕಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ.

೧೩. ಬೋಧಿದುರ್ಲಭಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಎಂದರೇನು ?

ಆತ್ಮನಿಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ, ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಾದ ರತ್ನತ್ರಯಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಬೋಧೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದ ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವುದೋ ಅದೇ ಬೋಧೆ, ಇದೇ ಧರ್ಮಬೋಧೆ. ಗುರುಗಳ, ಪಂಡಿತರ, ಜಿನವಾಣಿಯ, ಕೇವಲಿಗಳ, ಅರಿಹಂತರ ವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಭಾಗ್ಯವೇ ಬೋಧೆ. ಇದು ದೊರೆಯುವುದು ಬಲು ದುರ್ಲಭ. ಆತ್ಮನು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಈ ಭವ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದ ಬೋಧೆಯು ದೊರೆಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅದರಿಂದಲೇ ಈ ಜೀವಾತ್ಮನು ಇನ್ನೂ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಶ್ರಾವಕಧರ್ಮ, ಮುನಿಧರ್ಮ, ಬಂಧ - ಮೋಕ್ಷಗಳ ಮಾರ್ಗ ಬೋಧೆಯು ದುರ್ಲಭವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಅದು ದೊರೆತಾಗ ಬಿಡದೆ ಅದರ ಲಾಭ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಭಾವಿಸುವುದೇ ಬೋಧಿದುರ್ಲಭಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ.

೧೪. ಧರ್ಮಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಎಂದರೇನು ?

ಜಿನೇಂದ್ರ ಭಗವಾನರು ಹೇಳಿರುವ ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ ಅಪರಿಗ್ರಹ, ಸಂಯಮ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗೋಪಾಯವೇ ಧರ್ಮ. ಇದರಿಂದ ಜೀವಿಗೆ ಇಹ-ಪರಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖವು ಕರ್ಮನಿವಾರಣೆಯಾಗಿ ಉತ್ತಮವಾದ ನಿರಂತರವಾದ ನಿಜವಾದ ಸುಖ-ಶಾಂತಿ ಲಭಿಸುವುದು. ಧರ್ಮವೇ ಸುಖದ ಸಾಧನ. ಅದು ಅಹಿಂಸೆ-ಸತ್ಯ-ಅಪರಿಗ್ರಹಗಳಿಂದ, ಗೃಹಸ್ಥರ-ಮುನಿಗಳ ಪಾಲನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದರೆ ದೇವಪೂಜಾದಿ ದಾನ, ಪರೋಪಕಾರಗಳೂ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ, ಉತ್ತಮ ಕ್ಷಮಾದಿ ಹತ್ತು ಪ್ರಕಾರದ ಧರ್ಮಗಳೂ, ರತ್ನತ್ರಯ ಧರ್ಮವೂ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವಭಾವವೂ, ದಯೆಯೂ, ಧರ್ಮದ ಮೂಲವೂ ಆಗಿ ಧರ್ಮದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣದ ನಿಜವಾದ, ಉತ್ತಮವಾದ ಕ್ರಿಯಾ-ಕಲಾಪಗಳೂ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳೂ ಧರ್ಮವಾಗಿವೆ. ಈ ಧರ್ಮಪಾಲನೆಯಿಂದ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಹಿತ. ಇಂತಹ ಆತ್ಮಹಿತಕಾರಿಯಾದ ಧರ್ಮಬೋಧಕನಾದ ಜಿನೇಂದ್ರರನ್ನು ನಂಬುವುದೂ, ಜಿನವಾಣಿಯ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಮಾಡುವುದೂ, ಜಿನಗುರುಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದೂ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಧರ್ಮದ ಭಾವನೆ ಮಾಡುವುದೇ ಧರ್ಮಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಯಾರು ಹನ್ನೆರಡು ರೀತಿಯಾದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಭಾವಿಸುವರೋ ಅವರ ವೈರಾಗ್ಯ ದೃಢವಾಗಿ ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವುದು.

ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ

ಅನಿತ್ಯಭಾವನೆ

ಅರಸರ ವೈಭವ ಸುರರ ವಿಮಾನವು ಧನಯೌವನ ಸಂಪದವೆಲ್ಲ ।
ನಿರುತವು ನೆನೆದರೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗವು ಎಂದೂ ನಿಲ್ಲದು ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ ॥
ಮೆರೆಯುತ ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲಿನ ತೆರದಲ್ಲಿ ನೋಡಲು ಮತ್ತಲ್ಲೇನಿಲ್ಲ ।
ಸ್ವಾತ್ಮಸ್ವಭಾವವ ಸಾಧಿಸೆ ಸಂತತ ಮುಕ್ತಿಯು ಕೈಯೊಳಗಿಹುದಲ್ಲ ॥೧॥

ಅಶರಣ ಭಾವನೆ

ಹುಲಿಬಾಯಲಿ ಹಾ ! ಹುಲ್ಲೆಯ ಪರಿಯಲಿ ನರಳುವ ಭವಕಾನನದಲ್ಲಿ ।
ಕಲಿಗಳ ಕಾಣೆನು ಕಾಲನ ತಡೆಯಲು ಭಯವೇ ಭಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ॥
ತಾಯಿಯೋ ತಂದೆಯೋ ಬಂಧುವೋ ಬಳಗವೋ ಎಲ್ಲರು
ಯಮನಾ ಕೈಯಲ್ಲಿ ।
ಕಾಯುವುದೊಂದೇ 'ಶ್ರೀ ಜಿನರಾಜ'ನ ಸ್ಮರಣೆಯು ಸಂತತ ಶರಣಿಲ್ಲಿ ॥೨॥

ಸಂಸಾರ ಭಾವನೆ

ಮೂಜಗದಲಿ ಚಿರ ಮಿಥ್ಯಾ ಮಾಯೆಗೆ ಸಿಲುಕುತ ತಿರುಗುತಲಿರುತಿಹೆನು ।
ಆ ಜಿನದೇವನ ಕಾಣದೆ ಭ್ರಮೆಯಲಿ ಕಾಲವನಂತವ ಕಳೆದಿಹೆನು ॥
ಈ ಜಗದಲಿ ಬರಿ ದುಃಖವದಲ್ಲದೆ ಶಾಶ್ವತ ಶಾಂತಿಯ ಬಿತ್ತಿಲ್ಲ ।
ಭಜ ಭವ್ಯಾತ್ಮನೇ ಭವಹರ ದೇವನ, ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳು ಮತ್ತಿಲ್ಲ ॥೩॥

ಏಕತ್ವ ಭಾವನೆ

ಹುಟ್ಟುವ ಸಾಯುವ ಸಮಯದಿ ಸಂಗಡ ಖಂಡಿತ ಬರುವವರಾರಣ್ಣ ?
ಬುಟ್ಟಿಯಲೇನಿದೆ ಬಾಳಲಿ ಗಳಿಸಿದೆ ? ಮೆಲ್ಲನೆ ಮರೆಯದೆ ನೋಡಣ್ಣ ॥
ಬರುವುದು ಶುಭಾಶುಭಾರ್ಜಿತ ಕರ್ಮವೆ ಯಾರಿಗು ಯಾರೂ ಜೊತೆಗಿಲ್ಲ ।
ಮರದಲಿ ಸೇರಿದ ಹಕ್ಕಿಗಳಂದದಿ ಸೇರುವುದಗಲುವುದಿಲ್ಲೆಲ್ಲ ॥೪॥

ಅನ್ಯತ್ವ ಭಾವನೆ

ಗೇಹವು ನನ್ನದು ದೇಹವು ನನ್ನದು ಎನ್ನುವೆಯಾ ಬರಿ ಮರುಳೆಲ್ಲ ।
ನೇಹವ ಮಾಡಿದ ವಸ್ತುಗಳಾವುವು ನಿನ್ನೊಡನೆಂದಿಗೂ ಬರಲಿಲ್ಲ ॥
ನೀರೂ ಹಾಲೂ ಸೇರಿದ ಪರಿಯಲಿ ಜೀವ ಶರೀರವ ಬಗೆಯುತಿರು ।
ನೀರನುಳಿದು ಬರಿ ಹಾಲನೆಳೆವ ಚಿರ ಚಿನ್ಮಯ ಹಂಸ ನೀನಾಗುತಿರು ॥೫॥

ಅಶುಚಿತ್ವ ಭಾವನೆ

ಮಲಮೂತ್ರದ ಕೊಳೆ ಕೊಂಪೆಯು ಕೊನೆಯಲಿ ಸುಡುಗಾಡಿಗೆ
ಬಲಿಯಾಗುವುದು ।
ಹೊಲಸಿನ ದೇಹವ ನಂಬಿದೆಯಾದರೆ ಕರ್ಮದ ಕೈ ಮೇಲಾಗುವುದು ॥
ಪರಿಪರಿ ಪರಿಮಳ ಪಾಕವನೆರೆದರೆ ನಾರುತಲಿರುವುದು ಶುಚಿಯಿಲ್ಲ ।
ಚಿರ ತ್ರೈರತ್ನಾಮೃತದಲಿ ತೊಳೆದರೆ ಭವದಲಿ ಖಂಡಿತ ರುಚಿಯಿಲ್ಲ ॥೬॥

ಆಸ್ರವ ಭಾವನೆ

ಮಿಥ್ಯ ಅವಿರತ ಕಷಾಯ ಯೋಗದಿ ಕರ್ಮಗಳೆಂಟವು ಕೂಡುವುವು ।
ಸತ್ಯಾಸತ್ಯದ ನಡೆ-ನುಡಿಯಂದದಿ ಸದಸತ್ಫಲವನು ನೀಡುವುವು ॥
ತೂತನು ಹೊಂದಿದ ಹಡಗಿನ ಪರಿಯಲಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ನಾಶವ ಹೊಂದುವುದು ।
ಈ ತೆರದಲಿ ಭವ ಜಲಧಿಯೊಳಾತ್ಮನದಾಸ್ರವದಲಿ ತಾ ನೊಂದಿಹುದು ॥೭॥

ಸಂವರ ಭಾವನೆ

ಹಡಗಿನ ತೂತನು ಮುಚ್ಚಲು ಮನುಜರು ಜಲಧಿಯ ದಡವನು ಸೇರುವರು।
ಕಡೆಗಾಣದ ಈ ಕರ್ಮದ ತೂತನು ತಡೆಯಲು ಸಂಯಮವೇರುವರು ॥
ಬಾ ಭವ್ಯಾತ್ಮನೆ ನೀನಿರು ಚಿರದಿನ ವ್ರತಸಮಿತಿಯ ಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ।
ಈ ಭವ ದಾಂಟಲು ಸಂವರ ಭಾವನೆ ಸತತವು ನೆಲಸಲಿ ಮನದಲ್ಲಿ ॥೮॥

ನಿರ್ಜರ ಭಾವನೆ

ಬಿಸಿಲಿಗೆ ನೀರದು ಆರುವ ತೆರದಲಿ ತಪದಲಿ ಕರ್ಮವದಾರುವುದು ।
ಬಸವಳಿದೆಲ್ಲ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣವು ಕ್ರಮದಲಿ ಆತ್ಮ ಪ್ರದೇಶದಿಂ ಜಾರುವುದು ॥
ಮುಂದಿನ ಕರ್ಮವ ತಡೆಯಲು ಕ್ರಮದಿಂ ಮೆಲ್ಲನೆ ತಾ ಬರಿದಾಗುವುದು ।
ಚಂದದಿ ಚಿಂತಿಪ ನಿರ್ಜರ ಭಾವನೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಬೇಗನೆ ತೋರುವುದು ॥೯॥

ಲೋಕ ಭಾವನೆ

ನಲ್ವತ್ಮೂರಾ ಮುನ್ನೂರು ರಜ್ಜುವು ಘನಲೋಕವು ಪುರುಷಾಕಾರದಲಿ ।
ಅಲೆಯುತಲೆಂಭತ್ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷದ ಯೋನಿಯು ನಾನಾಕಾರದಲಿ ॥

ತತ್ತ್ವಬೋಧೆಯನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲವೈ ಶಾಂತಿಯು ಲೇಶವು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ ।
ಲೋಕಾಂತ್ಯದಲಿ ನಿವಾಸಿಸುವವರಿಗೆ ಚಿರಶಾಂತಿಯು ಬಹು ಸ್ಥಿರವೆಲ್ಲ ॥೧೦॥

ಬೋಧಿ ದುರ್ಲಭ ಭಾವನೆ

ಭೂ-ಜಲ-ತರು ಮೊದಲಾದೇಕೇಂದ್ರೀಯ ವಿಕಲೇಂದ್ರಿಯ
ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯವು ।
ನಿಜಕುಲಬಲವಾ ಜಾತಿಯ ರೂಪವು ಶರೀರಬುದ್ಧಿಯು ಗುರುಗುಣವು ॥
ಉತ್ತಮ ಸಂಪದ ಸಮಾಧಿ ಕೊನೆಯಲಿ ದುರ್ಲಭವೆಂಬುದ ಮರೆಯದಿರು ।
ಸತ್ತರು ಬದುಕುವ ದಾರಿಯತೋರುವ ಶ್ರೀ ಜಿನಚರಣವ ತೊರೆಯದಿರು
॥೧೧॥

ಧರ್ಮ ಭಾವನೆ

ಧರ್ಮವೆ ಸಿರಿಯದು ಧರ್ಮವೆ ಗುರಿಯದು ನಿಜ ಜೀವನದಾ ಕೃತಿಯೆಲ್ಲ ।
ಮರ್ಮವನರಿಯಲು ಸುರತರು ಚಿಂತಾಮಣಿಯಿದಕಾವುದು ಸಮನಿಲ್ಲ ॥
ಅಡಿಗಡಿಗಾತ್ಮಗೆ ಸಾರುತಲಿರುವರು ಗುರುಗಳು ಸಂತತ ಶಾಂತಿಯಲಿ ।
ಕುಡಿ ಕುಡಿ ಧರ್ಮಾಮೃತವನು ಮರೆಯದೆ ಕೆಡದಿರು ತಿರುಗುತ
ಭ್ರಾಂತಿಯಲಿ ॥೧೨॥

ಉಪಸಂಹಾರ

ಈ ಪರಿ ದ್ವಾದಶ ಭಾವನೆಯಿರ್ಪುದು ತೀರ್ಥಂಕರರಿದ ಭಾವಿಪರು ।
ಭೇದಾಭೇದದ ತತ್ತ್ವದಿ ಆತ್ಮನ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಾಗಿಸೆ ಶ್ರಮಿಸುವರು ॥
ಭವತನು ಭೋಗದಿ ವೈರಾಗ್ಯವನೀ ಪೊಂದುತ ಮೋಹವ ಮರೆಯಣ್ಣ ।
ಭಾವಿಸು ಈಪರಿ ಜ್ಞಾನಮತಿಯು ನೀ ಮೋಕ್ಷದಿ ಚಿರದಿನ ಮೆರೆಯಣ್ಣ ॥೧೩॥

ಶುದ್ಧ ಚಿದ್ರೂಪ ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ಜ್ಞೇಯಾಃ ಪಂಚಾರ್ಹದಾದಯಃ ।
ಅನ್ಯೇಪಿ ತಾದೃಶಾಃ ಶುದ್ಧ ಶಬ್ದಸ್ಯ ಬಹು ಭೇದತಃ ॥

ಅರ್ಥ:- ಶುದ್ಧ ಚಿದ್ರೂಪ ಪದದಿಂದ ಅರ್ಹಂತ, ಸಿದ್ಧ, ಆಚಾರ್ಯ, ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಸರ್ವಸಾಧು ಈ ಐದು ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ಗ್ರಹಣವಿದೆ. ಇವನ ಸಮಾನ ಅನ್ಯ ಶುದ್ಧಾತ್ಮರನ್ನೂ ಶುದ್ಧ ಚಿದ್ರೂಪ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಶುದ್ಧ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಭೇದಗಳಿವೆ.

---ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನತರಂಗಿಣಿ.

೫೩ ರತ್ನತ್ರಯ

೧. ರತ್ನತ್ರಯ ಎಂದರೇನು ? ಅವು ಯಾವುವು ?

ಉತ್ತಮವಾದ, ಬೆಲೆಬಾಳುವ, ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ವಸ್ತುವೇ ರತ್ನ. ಇಂತಹ ರತ್ನಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಅಲೌಕಿಕವಾದ ಧರ್ಮ ರತ್ನಗಳು ಮೂರಿವೆ. ಇವೇ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ, ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನ, ಸಮ್ಯಕ್ಚಾರಿತ್ರಗಳು. ಈ ಧರ್ಮರತ್ನಗಳು ಆತ್ಮನಿಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆತ್ಮದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸುತ್ತವೆ. ಇವನ್ನು ಭವ್ಯಾತ್ಮರಾದ ಧಾರ್ಮಿಕರು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಧರ್ಮರತ್ನಗಳು ಪವಿತ್ರವೂ, ಪ್ರಶಂಸನೀಯವೂ, ಆಗಿವೆ. ಇವನ್ನು ಧರಿಸಿದರೆ ಆತ್ಮಶ್ರದ್ಧೆ, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ, ಆತ್ಮ ಸುಖಾನಂದಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ರತ್ನತ್ರಯಗಳಿಂದ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ, ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನ, ಸಮ್ಯಕ್ಚಾರಿತ್ರಗಳು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆತ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ರತ್ನತ್ರಯ ಧಾರಿಗಳು ಧನ್ಯರಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಜನ್ಮ, ಜೀವನಗಳು ಸಫಲವೂ, ಸಾರ್ಥಕವೂ ಆಗುವುದು. ಇವು ಅತಿ ದುರ್ಲಭವಾದವುಗಳು. ಇವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ-ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನ-ಸಮ್ಯಕ್ಚಾರಿತ್ರ :

ಇವು ಮೂರು ಕೂಡಿಯೇ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳ ಧಾರಣೆಯಿಂದಲೇ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ಮೋಕ್ಷ ದೊರೆಯುವುದು. ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರಾಣಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗಃ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

೧ - ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ :

೧. ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ ಎಂದರೇನು ?

ನಿಜವಾದ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ. 'ಸಮ್ಯಕ್' ಎಂದರೆ ನಿಜವಾದ ಸರಿಯಾದ, ಉತ್ತಮವಾದ, ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ, ಸಂಪನ್ನವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಎಂದರ್ಥ. ಇದಕ್ಕೆ ಸುದೃಷ್ಟಿ ಎಂದೂ ಸುದರ್ಶನವೆಂದೂ ಕರೆಯುವರು.

ನಿರ್ದೋಷವಾದ, ನಿಜವಾದ, ಉತ್ತಮವಾದ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, ಪೂಜ್ಯವಾದ ದೇವರು, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಗುರುಗಳನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬುವುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾ-

ಭಕ್ತಿ ಇಡುವುದೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವ ಸಹಿತವಾಗಿ ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು, ಐದು ಅಸ್ತಿಕಾಯಗಳನ್ನು, ಏಳು ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು, ಒಂಬತ್ತು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನಂಬಿ, ವಿಶ್ವಾಸ, ಪ್ರೀತಿ ಇಡುವುದೇ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನವೆನಿಸುವುದು.

ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯು ಆರು ಅನಾಯತನಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಎಂಟು ಮದಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಏಳು ಭಯಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಎಂಟು ದೋಷಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇರುತ್ತಾನೆ. ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನಂಬುವುದು ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ, ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಸಮ್ಯಕ್ ದರ್ಶನ ವಾಗಿದೆ. ಆತ್ಮತತ್ತ್ವದ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

೨. ನಿಜವಾದ ದೇವರು ಯಾರು ?

ವೀತರಾಗನೂ, ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಹಿತೋಪದೇಶಿಯೂ ಆದ ಜಿನೇಂದ್ರರು ನಿಜವಾದ ದೇವರು. ಇವರಿಗೆ ಅರಿಹಂತರೆಂದೂ, ಆಪ್ತರೆಂದೂ, ತೀರ್ಥಂಕರ ರೆಂದೂ, ಕೇವಲಿಗಳೆಂದೂ, ಪರಮಾತ್ಮರೆಂದೂ ಹೇಳುವರು.

೩. ಪರಮಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧ ? ಅವರು ಯಾರು ?

1. ಸಕಲ ಪರಮಾತ್ಮರು - ಅರಿಹಂತರು
2. ವಿಕಲ ಪರಮಾತ್ಮರು - ಸಿದ್ಧರು

ಅರಿಹಂತರು : 'ಕಲ' ಎಂದರೆ ಶರೀರ. ಯಾರು ಶರೀರ ಸಹಿತ ಪರ ಮಾತ್ಮರೋ ಅವರು 'ಸಕಲ' ಪರಮಾತ್ಮರು, ಅಂದರೆ ಘಾತೀಯ ಕರ್ಮ ಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದ ಅರಿಹಂತರು, ಜಿನೇಂದ್ರರು ಕೇವಲಿಗಳಾಗಿ ಸಮವಸರಣದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿ ಉಪದೇಶ ನೀಡುವವರು. ಇವರು ಸಕಲ ಪರಮಾತ್ಮರು.

ಅರಿಹಂತರಿಗೆ ಅನಂತಜ್ಞಾನ, ಅನಂತದರ್ಶನ, ಅನಂತಸುಖ, ಅನಂತ ಬಲವೆಂಬ ಅನಂತ ಚತುಷ್ಟಯಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ಷುಧಾ (ಹಸಿವು), ತೃಷಾ (ಬಾಯಾರಿಕೆ), ಭಯ, ದ್ವೇಷ, ರಾಗ, ಮೋಹ, ಚಿಂತೆ, ಮುಪ್ಪು, ರೋಗ, ಜನನ, ಮರಣ, ಅರತಿ, ಬೆವರು, ದುಃಖ, ಮದ, ವಿಸ್ಮಯ, ನಿದ್ರೆ, ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂಬ ಹದಿನೆಂಟು ದೋಷಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರು ಸಕಲ ಪರಮಾತ್ಮರು.

ಸಿದ್ಧರು : ಎಂಟೂ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಆತ್ಮರು ಸಿದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶರೀರ ರಹಿತರಾಗಿ ಸಿದ್ಧಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ವರು. ವಿಕಲ ಎಂದರೆ ಶರೀರ ರಹಿತ ಅಶರೀರಿಗಳಾದ ಪರಮಾತ್ಮರು.

ಇವರೀರ್ವರೂ ದೇವರೆಂದು ನಂಬುವುದು, ಪೂಜಿಸುವುದು, ಸ್ತುತಿಸುವುದು, ವಂದಿಸುವುದು, ಭಜಿಸುವುದು ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿ ಶ್ರಾವಕನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗಳಾದ, ಸಂಸಾರಿಗಳಾದ, ರಾಗ-ದ್ವೇಷದಿಂದ ಕೂಡಿದವರನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ.

೪. ನಿಜವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಯಾವುದು ?

ಜಿನೇಂದ್ರ ಭಗವಂತನು ಹೇಳಿದ ಜಿನವಾಣಿಯೇ ನಿಜವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರ. ಇದು ಪ್ರಮಾಣವೂ, ಯಾವ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದಿರುವುದೂ, ದುರ್ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವಂತಹ ವಿಚಾರ ಉಳ್ಳದ್ದೂ ನಿಜವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಾಗಿದೆ. ಇದು ದ್ವಾದಶಾಂಗವೆನಿಸಿದೆ.

೫. ನಿಜವಾದ ಗುರುಗಳಾರು ?

ಆರಂಭಾದಿ ಪರಿಗ್ರಹಗಳಿಲ್ಲದವರೂ, ವಿಷಯ-ಕಷಾಯಗಳನ್ನು ತೊರೆ ದವರೂ, ಸಂಸಾರ, ಶರೀರ ಭೋಗಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದವರೂ, ಮಹಾ ವ್ರತಧಾರಿಗಳೂ, ಸುಜ್ಞಾನ, ಧ್ಯಾನ, ತಪೋಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತರೂ, ಆದ ದಿಗಂಬರ ಮುನಿಗಳೇ ನಿಜವಾದ ಗುರುಗಳು.

೬. ಮೂರು ಮೂಢಗಳಾವುವು ?

ದೇವಮೂಢ, ಗುರುಮೂಢ ಮತ್ತು ಲೋಕಮೂಢ ಎಂಬಿವೇ ಮೂರು ಮೂಢಗಳು.

ಮೂಢ ಎಂದರೆ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಯಾವುದೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ದೇವರು, ಗುರು, ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದು ನಂಬುವುದು.

೭. ದೇವಮೂಢ ಎಂದರೇನು ?

ರಾಗ, ದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ವಿಕಾರ ಭಯಂಕರವಾದ ಆಕಾರವುಳ್ಳ, ಬಲಿ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ, ಜಿನಲಾಂಛನ ಇಲ್ಲದವರನ್ನು ದೇವರೆಂದು ನಂಬುವುದು ಮೂಢವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

೮. ಗುರುಮೂಢವೆಂದರೇನು ?

ಆರಂಭಾದಿ ಪರಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ, ವಾಮಾ ಚಾರದಲ್ಲಿರುವವರನ್ನು ಹಿಂಸಾದಿ ಪಾಪ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ, ಆತ್ಮತತ್ತ್ವ

ಗಳನ್ನರಿಯದ ಅಜ್ಞಾನಿ, ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಗುರುವೆಂದು ನಂಬುವುದನ್ನು ಗುರುಮೂಢವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪಾಖಂಡಿಮೂಢವೆಂದೂ ಹೇಳುವರು.

೯. ಲೋಕಮೂಢವೆಂದರೇನು ?

ಕಂದಾಚಾರ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆ, ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಪವಿತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು, ಕಲ್ಲು-ಗುಂಡು, ಮರಳು ಗುಡ್ಡೆ, ಮರ, ಗಿರಿ, ನದಿ, ಸಗಣಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು, ಮಾಯಾ, ಮೋಡಿ, ಇಂದ್ರಜಾಲ, ಪವಾಡಗಳಿಗೆ ಮರುಳಾಗುವುದು ಲೋಕಮೂಢವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

೧೦. ಶಾಸನದೇವತೆಗಳನ್ನು ಯಕ್ಷ-ಯಕ್ಷಿಯರನ್ನು ನಂಬುವುದೂ, ಪೂಜಿಸುವುದು ದೇವಮೂಢವೆನಿಸುತ್ತದೆಯೇ ?

ಇಲ್ಲ, ಶಾಸನ ದೇವತೆಗಳು ಯಕ್ಷ-ಯಕ್ಷಿಯರು ಜಿನೇಂದ್ರ ಭಗವಂತನ ಮಹಾನ್ ಭಕ್ತರು, ಸೇವಕರು, ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಿರೀಟದಲ್ಲಿ ಜಿನರ ಲಾಂಛನ, ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಮ ಪ್ರಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಮಾತ್ಮರಿಗೆ ಬಂದ ಸಂಕಟ, ಉಪಸರ್ಗವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರನ್ನು ಅವರ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಉಪಚಾರ, ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದು ತಪ್ಪಲ್ಲ, ಮೂಢವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವರನ್ನು ತೀರ್ಥಂಕರರು, ಅರಹಂತರಿಗೆ ಸಮಾನರೆಂದು ತಿಳಿದು, ಪೂಜಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಅರಹಂತರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೇವಲ ಇವರನ್ನೇ ಪೂಜಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಇವರಿಗೆ ಪೂಜೆ, ಆಹ್ವಾನ, ಅರ್ಪಣೆಗಳ ವಿಧಾನವೇ ಬೇರೆ ಇವೆ. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಮರ್ಯಾದೆಗನುಸಾರ ಇವರನ್ನು ನಂಬಿ, ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಅನಾಯತನಗಳು :

೧೧. ಅನಾಯತನ ಎಂದರೇನು ?

ಧರ್ಮ ಮತ್ತದರ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಆಯತನ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಧರ್ಮ ಮತ್ತದರ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅನಾಯತನ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಅನಾಯತನ ಸ್ಥಾನಗಳು ಆರು ಇವೆ. ಮಿಥ್ಯಾದೇವ, ಮಿಥ್ಯಾಗುರು, ಮಿಥ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಮಿಥ್ಯಾದೇವರ ಉಪಾಸಕ, ಮಿಥ್ಯಾಗುರುಭಕ್ತ ಮತ್ತು ಮಿಥ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರ ಪೋಷಕ ಇವರು ಇರುವ ಸ್ಥಾನಗಳೇ ಅನಾಯತನಗಳು,

ಈ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೋಗದಿರುವುದು, ಅವನ್ನು ನಂಬದಿರುವುದು ಅವುಗಳ ಉಪಾಸಕರ, ಭಕ್ತರ, ಪೋಷಕರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಮಾಡದಿರುವುದು ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯ ಲಕ್ಷಣ.

೧೨. ಮದ ಎಂದರೇನು ? ಅವುಗಳ ಭೇದಗಳಾವುವು ?

ಮದ ಎಂದರೆ ಗರ್ವ, ಅಹಂಕಾರ, ದುರಭಿಮಾನ, ಜಂಭ ಪಡುವುದು, ಬೀಗಿ ಮೆರೆಯುವುದು. ಈ ಮದಗಳು ಎಂಟು ರೀತಿ ಇವೆ.

1. ಜ್ಞಾನಮದ 2. ಪೂಜಾಮದ 3. ಕುಲಮದ 4. ಜಾತಿಮದ 5. ಧನಮದ 6. ಬಲಮದ 7. ತಪಮದ 8. ಶರೀರಮದ.

1. **ಜ್ಞಾನಮದ :** ತಾನು ಹೆಚ್ಚು ವಿದ್ಯಾವಂತ, ಜ್ಞಾನಿ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇದೆ ಎಂದು ಗರ್ವಪಡುವುದು.
2. **ಪೂಜಾಮದ :** ತನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ, ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಗರ್ವಪಡುವುದು.
3. **ಕುಲಮದ :** ತನ್ನ ತಂದೆಯ ವಂಶ ಹೆಚ್ಚಿನದೆಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಗರ್ವಪಡುವುದು.
4. **ಜಾತಿಮದ :** ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ವಂಶ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೆಂದು ಗರ್ವಪಡುವುದು.
5. **ಧನಮದ :** ತನಗೆ ಧನ-ಸಂಪತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಗರ್ವಪಡುವುದು.
6. **ಬಲಮದ :** ತನಗೆ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ ಎಂದು ಗರ್ವಪಡುವುದು.
7. **ತಪೋಮದ :** ತನ್ನ ಧ್ಯಾನ, ತಪಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚಿನದೆಂದು ಗರ್ವಪಡುವುದು.
8. **ಶರೀರಮದ :** ತನ್ನ ಶರೀರ ಸೌಂದರ್ಯವಾಗಿದೆ, ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಗರ್ವಪಡುವುದು.

೧೩. ಎಂಟು ದೋಷಗಳಾವುವು ?

1. **ಶಂಕಾ** - ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಮಾನ ಪಡುವುದು ಜಿನದೇವ, ಗುರು, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಮಾನ ಪಡುವುದು.
2. **ಕಾಂಕ್ಷಾ** - ತಾನು ಮಾಡಿದ ದಾನ-ಧರ್ಮ ಪೂಜೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗಾಗಬೇಕು, ಹೀಗಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಪ್ರತಿಫಲಾಪೇಕ್ಷೆ ಪಡುವುದು.

3. **ವಿಚಿಕಿತ್ಸೆ** - ಗುರುಗಳ ಶರೀರವನ್ನು ಕಂಡು ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಪಡುವುದು.
4. **ಮೂಢದೃಷ್ಟಿ** - ಮಿಥ್ಯಾದೇವ, ಗುರು, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನಂಬುವುದು.
5. **ಅನುಪಗೂಹನ** - ಅಶಕ್ತರನ್ನು ಕಂಡು ಸಹಾಯ ಮಾಡದೆ ಅವರ ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹುವುದು.
6. **ಅಸ್ಥಿತೀಕರಣ** - ತನ್ನ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಮತ್ತು ಧರ್ಮಾತ್ಮರನ್ನು ತೆಗಳುವುದು.
7. **ಅವಾತ್ಸಲ್ಯ** - ಧರ್ಮಾತ್ಮರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವುದು.
8. **ಅಪ್ರಭಾವನಾ** - ಧರ್ಮಪ್ರಭಾವನೆಗೆ ಅಡಚಣೆ ಮಾಡುವುದು.

ಈ ಶಂಕಾದಿ ದೋಷಗಳು ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

೧೪. ಏಳು ಭಯಗಳಾವುವು ?

1. **ಇಹಲೋಕ ಭಯ** - ತಾನು ಹುಟ್ಟಿರುವ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಾಳಲು ಹೆದರುವುದು.
2. **ಪರಲೋಕ ಭಯ** - ಮುಂದೆ ಯಾವ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವೆನೋ ಎಂದು ಭಯ ಪಡುವುದು.
3. **ಅಗುಪ್ತಿ ಭಯ** - ಮನ, ವಚನ, ಕಾಯಗಳನ್ನು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿಯಲಾರದೆ ಭಯಪಡುವುದು.
4. **ಮರಣ ಭಯ** - ತಾನು ಯಾವಾಗ ಸಾಯುತ್ತೇನೋ ಎಂದು ಭಯ ಪಡುವುದು-ಸಾವಿಗೆ ಹೆದರುವುದು.
5. **ಆಕಸ್ಮಿಕ ಭಯ** - ತನಗೆ ಯಾವುದಾದರು ಆಕಸ್ಮಿಕ ದುಃಖ, ಮರಣವಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಭಯ ಪಡುವುದು.
6. **ಆಗಂತುಕ ಭಯ** (ಅರಕ್ಷಕ ಭಯ) - ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ದುಃಖ ಉಂಟಾಗಬಹುದು ಎಂದು ಭಯ ಪಡುವುದು.
7. **ರೋಗ ಭಯ** (ವೇದನಾಭಯ) - ತನಗೆ ಬಂದ ರೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಭಯ ಪಡುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ವೇದನಾಭಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ಏಳು ಭಯಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ.

೧೫. ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯು ಪ್ರೀತಿಸುವ ನಂಬುವ 27 ತತ್ತ್ವಗಳಾವುವು ?

ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯು 6 ದ್ರವ್ಯಗಳು, 5 ಅಸ್ತಿಕಾಯಗಳು, 7 ತತ್ತ್ವಗಳು, 9 ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನಂಬುತ್ತಾನೆ. ವಿಷಯ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ತತ್ತ್ವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುತ್ತದೆ.

೧೬. ದ್ರವ್ಯ ಎಂದರೇನು ? ಅವು ಯಾವುವು ?

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಇರುವ, ಎಂದೂ ನಾಶವಾಗದ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ದ್ರವ್ಯವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾಯಗಳು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವು ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ವಸ್ತುವಿನ ಗುಣ ಸ್ವಭಾವಗಳು ಮಾತ್ರ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಜೀವ, ಪುದ್ಗಲ, ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ, ಆಕಾಶ, ಕಾಲ ಎಂಬ ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳು ಶಾಶ್ವತವಾದವುಗಳು.

೧೭. ದ್ರವ್ಯಗಳಾವುವು ?

1. **ಜೀವದ್ರವ್ಯ** - ಜ್ಞಾನದರ್ಶನ ಚೇತನ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ ದ್ರವ್ಯ, ಇದೇ ಆತ್ಮ.
2. **ಪುದ್ಗಲದ್ರವ್ಯ** - ಜಡವಸ್ತುವೇ ಅಜೀವ ದ್ರವ್ಯ. ಇದು ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧ, ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಪುದ್ಗಲವೂ ಆಗಿದೆ.
3. **ಧರ್ಮದ್ರವ್ಯ** - ಜೀವ-ಪುದ್ಗಲಗಳು ಚಲನೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿರುವ ದ್ರವ್ಯ.
4. **ಅಧರ್ಮದ್ರವ್ಯ** - ಜೀವ-ಪುದ್ಗಲಗಳು ನಿಲ್ಲಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿರುವ ದ್ರವ್ಯ.
5. **ಆಕಾಶದ್ರವ್ಯ** - ಜೀವ-ಪುದ್ಗಲಗಳು ಇರಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿರುವ ದ್ರವ್ಯ.
6. **ಕಾಲದ್ರವ್ಯ** - ಜೀವ - ಪುದ್ಗಲಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಪರ್ಯಾಯ - ಪರಿವರ್ತನೆ, ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿರುವ ದ್ರವ್ಯ.

೧೮. ಅಸ್ತಿಕಾಯ ಎಂದರೇನು ?

ಕಾಲದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಐದು ದ್ರವ್ಯಗಳು ಬಹಳ ಜಾಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತವೆ. ಅವು ಬಹುಪ್ರದೇಶಿಯಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಬಹುಪ್ರದೇಶವುಳ್ಳ

ದ್ರವ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಸ್ತಿಕಾಯವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲದ್ರವ್ಯವು ಬಹುಪ್ರದೇಶಿಯಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಅಸ್ತಿಕಾಯವಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅಸ್ತಿಕಾಯಗಳು ಐದು.

೧೯. ತತ್ತ್ವಗಳೆಷ್ಟು ಅವು ಯಾವುವು ?

ತತ್ತ್ವಗಳು ಏಳು, ಅವು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ :-

1. **ಜೀವ** - ಜ್ಞಾನ, ದರ್ಶನ, ಚೇತನ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಆತ್ಮ.
2. **ಅಜೀವ** - ಅಚೇತನವಾದ ಜಡವಸ್ತುಗಳು.
3. **ಆಸ್ರವ** - ಜೀವನಿಗೆ ಅಜೀವದ ಕರ್ಮಾಣುಗಳು ಬರುವ ದ್ವಾರ, ಮಾರ್ಗ, ಕಾರಣ.
4. **ಬಂಧ** - ಕರ್ಮವು ಜೀವನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯುವುದು.
5. **ಸಂವರ** - ಆತ್ಮಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಕರ್ಮಗಳು ಬರುವುದನ್ನು ತಡೆಯುವುದು.
6. **ನಿರ್ಜರ** - ಆತ್ಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಂಧವಾಗಿದ್ದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳುವುದು.
7. **ಮೋಕ್ಷ** -ಜೀವವು ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದು ವುದು.

೨ - ನವಪದಾರ್ಥಗಳು :

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಏಳು ತತ್ತ್ವಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯಗಳು ಸೇರಿ ಒಂಬತ್ತು ಪದಾರ್ಥಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಸಂಸಾರದ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವನು ಪುಣ್ಯಕರ್ಮ ದಿಂದ ಸುಖವನ್ನು, ಪಾಪಕರ್ಮದಿಂದ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯು 6 ದ್ರವ್ಯ, 5 ಅಸ್ತಿಕಾಯ , 7 ತತ್ತ್ವ 9 ಪದಾರ್ಥ ಗಳನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬುತ್ತಾನೆ, ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಆಸಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಇವೇ 27 ತತ್ತ್ವಗಳು.

೨೦. ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯು ಅಷ್ಟಾಂಗ ಸಹಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವು ಯಾವುವು ?

ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯು 8ಅಂಗ ಸಹಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ರೀತಿ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ತಲೆ, ಹೊಟ್ಟೆ, ಬೆನ್ನು, ಭುಜಗಳು, ಕಾಲುಗಳು, ಸೊಂಟ ಎಂಬ ಅಂಗಗಳು ಇರುತ್ತವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗೆ 8 ಅಂಗಗಳಿರುತ್ತವೆ.

1. **ನಿಃಶಂಕಾ** - ಜಿನದೇವರು, ಗುರು, ಶಾಸ್ತ್ರ , ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಮಾನ ಪಡದಿರುವುದು.

2. **ನಿಃಕಾಂಕ್ಷಾ** - ತಾನು ನಂಬಿದ ದೇವರು, ಗುರು, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಧರ್ಮದಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಬೇಡದಿರುವುದು, ಯಾವ ಐಹಿಕ ಭೋಗವನ್ನೂ ಇಚ್ಛೆ ಪಡದಿರು ವುದು.

3. **ನಿರ್ವಿಚಿಕಿತ್ಸೆ** - ತನ್ನ ಮತ್ತು ಪರರ ಶರೀರದ ವಿಕಾರ ಅಶುಚಿಯನ್ನು ಕಂಡು ತಿರಸ್ಕಾರ-ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಪಡದಿರುವುದು.

4. **ಅಮೂಢದೃಷ್ಟಿ** - ಮಿಥ್ಯಾ ಮಾರ್ಗ, ಮಿಥ್ಯಾ ದೇವ, ಗುರು, ಧರ್ಮ, ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗದಿರುವುದು, ಅವನ್ನು ನಂಬದಿರುವುದು.

5. **ಉಪಗೂಹನ** - ಬೇರೆಯವರ, ಧರ್ಮಾತ್ಮರ ದೋಷಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟ ಪಡಿಸದಿರುವುದು.

6. **ಸ್ಥಿತೀಕರಣ** - ಧರ್ಮಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಿಂದ ವಿಚಲಿತ ರಾದರೆ ಅವರಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡಿ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರ ಮಾಡುವುದು.

7. **ವಾತ್ಸಲ್ಯ** - ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ, ಧರ್ಮಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ , ಗೌರವ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ ದಿಂದ ಇರುವುದು.

8. **ಪ್ರಭಾವನಾ** - ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವನೆ - ಪ್ರಚಾರ - ಉತ್ಸವ, ಪೂಜೆ, ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುವುದು.

ಇವೇ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯು ಧರಿಸಬೇಕಾದ ಎಂಟು ಅಂಗಗಳು.

೨೧. ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವದ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರು ಯಾರು ?

ನಿಃಶಂಕಿತ ಅಂಗದಲ್ಲಿ	- ಅಂಜನ ಚೋರ
ನಿಃಕಾಂಕ್ಷಾ	- ಅನಂತಮತಿ
ನಿರ್ವಿಚಿಕಿತ್ಸೆ	- ಉದ್ದಾಯನ ಮಹಾರಾಜ
ಅಮೂಢ ದೃಷ್ಟಿ	- ರೇವತಿ ರಾಣಿ
ಉಪಗೂಹನ	- ಜಿನೇಂದ್ರ ಭಕ್ತ ಶ್ರೇಷ್ಠಿ
ಸ್ಥಿತೀಕರಣ	- ಶ್ರೇಣಿಕ ಮಹಾರಾಜ
ವಾತ್ಸಲ್ಯ	- ವಿಷ್ಣುಕುಮಾರ ಮುನಿಗಳು
ಪ್ರಭಾವನಾ	- ವಜ್ರಕುಮಾರ ಮುನಿಗಳು

ಎಂಬೀ ಎಂಟು ಮಂದಿ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವದ 8 ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರು ಅಂದರೆ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಕೇವಲ ಈ ಒಂದೇ ಅಂಗಪಾಲಕರಾಗಿದ್ದರೆಂಬ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಈ ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಇವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರು.

೨೨. ಸಮಗ್ದ್ರುಷ್ಟಿಯ ಬಾಹ್ಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳಾವುವು ?

ಸಮ್ಯಗ್ದ್ರುಷ್ಟಿಯು ನಾಲ್ಕು ಬಾಹ್ಯ ಚಿನ್ಹೆಗಳು ಅಂದರೆ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ.

1. ಸಂವೇಗ 2. ಪ್ರಶಮ 3. ಅನುಕಂಪ 4. ಆಸ್ತಿಕ್ಯ

1) ಸಂವೇಗ :- ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಜಿನದೇವ, ಗುರು, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ, ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ದೃಢವಾಗಿಟ್ಟಿರುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಸಂಸಾರ ಶರೀರ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಮಲದಂತೆ ಅಂಟಿಯೂ ಅಂಟದಂತೆ ಇರುವುದು.

2) ಪ್ರಶಮ :- ಸದಾ ಶಾಂತ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಇರುವುದು ಯಾರ ಮೇಲೂ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ಮಾಡದಿರುವುದು, ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಕ್ಷಮೆ, ದಯೆಯಿಂದ ಇರುವುದು, ಧರ್ಮ ವತ್ಸಲನಾಗಿರುವುದು.

3) ಅನುಕಂಪ :- ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲೂ ಅಹಿಂಸಾಭಾವನೆಯಿಂದ ಇರುವುದು, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ದುಃಖವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತತ್ಪರನಾಗಿರುವುದು, ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಕಂಟಕ ಬಂದರೆ ನಿವಾರಿಸುವುದು, ಧರ್ಮಾತ್ಮರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು, ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು.

4) ಆಸ್ತಿಕ್ಯ - ಜಿನದೇವ-ಗುರು-ಶಾಸ್ತ್ರ-ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಇಹಲೋಕ, ಪರಲೋಕ, ಸ್ವರ್ಗ-ನರಕ, ಬಂಧ-ಮೋಕ್ಷ, ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯಗಳನ್ನು ನಂಬುವುದು, ಧರ್ಮಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕನಾಗಿ ನ್ಯಾಯ-ನೀತಿಯಿಂದ ಬಾಳುವುದು.

ಹೀಗೆ ಇವು ಸಮ್ಯಗ್ದ್ರುಷ್ಟಿಯ ಬಾಹ್ಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

೨೩. ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಕಾರಣಗಳಾವುವು ?

ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನವು ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದರ್ಶನ ಮೋಹನೀಯದ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ, ಸಮ್ಯಗ್ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಮತ್ತು ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಪ್ರಕೃತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅನಂತಾನುಬಂಧೀ ಕ್ರೋಧ, ಮಾನ, ಮಾಯಾ, ಲೋಭ ಕಷಾಯಗಳು ತಗ್ಗಿ ತಂಪಾಗಬೇಕು. ಇವು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತವೋ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ದೃಢವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಕಾರಣಗಳಿವೆ.

ಅರಹಂತ, ಜಿನೇಂದ್ರರ ಬಿಂಬವನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ತೀರ್ಥಂಕರರ ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ, ವೇದನೆಯ ಅನುಭವದಿಂದ, ಸದ್ಗುರುಗಳ ಧರ್ಮ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಭವಸ್ಮರಣೆಯಿಂದಲೂ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

೨೪. ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಲಬ್ಧಿಗಳಾವುವು ?

ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಲಬ್ಧಿ ಅವಕಾಶಗಳು ಒದಗಬೇಕು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಲಬ್ಧಿ, ಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶ, ಜಿನೇಂದ್ರ ಭಕ್ತಿ, ದಯಾಭಾವ, ಭವ್ಯತ್ವ ಮತ್ತು ತದ್ಭವ ಅಥವಾ ಕೆಲವೆರಡು ಭವದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತನಾಗುವ ಅವಕಾಶ ಒದಗಬೇಕು. ಇವು ಒದಗಿದಾಗ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

೨೫. ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವು ಯಾರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ?

ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವು ನಾಲ್ಕು ಗತಿಗಳಲ್ಲಿನ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಂಜ್ಞೀಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಂದ ಕಷಾಯಿಗೆ, ಭವ್ಯಾತ್ಮನಿಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

೨೬. ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವದ ಪ್ರಕಾರಗಳಾವುವು ?

ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವು 3 ವಿಧವಾಗಿದೆ :-

1. ಉಪಶಮ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ 2. ಕ್ಷಯೋಪಶಮ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ
3. ಕ್ಷಾಯಿಕ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ

೨೭. ಉಪಶಮ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಎಂದರೇನು ?

ಯಾರಿಗೆ ದರ್ಶನ ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮದ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ, ಸಮ್ಯಗ್ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ, ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಪ್ರಕೃತಿ, ಅನಂತಾನುಬಂಧಿ ಕ್ರೋಧ, ಮಾನ, ಮಾಯಾ, ಲೋಭ ಎಂಬ ಸಪ್ತಪ್ರಕೃತಿಗಳು ಕಮ್ಮಿಯಾಗುತ್ತವೋ, ಶಾಂತವಾಗುತ್ತವೋ ಆಗ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವನ್ನು ಉಪಶಮ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಉಪಶಮ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವು ಪ್ರಥಮೋಪಶಮ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಹಾಗೂ ದ್ವಿತೀಯೋಪಶಮ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧ.

ಅನಾದಿಯಿಂದ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯಾದವನಿಗೆ ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮೋಪಶಮ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವದಿಂದ ಮುಂದುವರಿದು ಏಳನೇ ಗುಣಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಾಗ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಅವಕಾಶ ದೊರೆತಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವನ್ನು ದ್ವಿತೀಯೋಪಶಮ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವೆನ್ನುವರು.

೨೮. ಕ್ಷಯೋಪಶಮ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವೆಂದರೇನು ?

ಯಾರಿಗೆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವು ತೀರ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಕರ್ಮದ ಬಹುಭಾಗ ಕಳೆದಾಗ, ಕರ್ಮೋದಯದ ಉಪಶಮನ ಅಂದರೆ ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವನ್ನು ಕ್ಷಯೋಪಶಮ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವೇದಕ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವೆಂದೂ ಹೇಳುವರು.

೨೯. ಕ್ಷಾಯಿಕಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವೆಂದರೇನು ?

ಕಷಾಯಗಳು ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವೂ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶವಾಗಿ ದೃಢವಾದ ಧರ್ಮದ, ದೇವ-ಗುರು-ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮತ್ತು ಆತ್ಮತತ್ತ್ವ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಪರಿಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾದಾಗ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವನ್ನು ಕ್ಷಾಯಿಕಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಕೇವಲಿಗಳ ಪಾದಮೂಲದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ.

೩೦. ಉಪಶಮಾದಿ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವದ ಅವಧಿ ಎಷ್ಟು ?

ಉಪಶಮಾದಿ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಒಂದು ಅಂತರ್ಮುಹೂರ್ತ ಮಾತ್ರವಿರುತ್ತದೆ. ಕ್ಷಯೋಪಶಮ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವು ಬಹುಕಾಲವಿರುತ್ತದೆ. ಕ್ಷಾಯಿಕ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವು ಆತ್ಮನು ಮೋಕ್ಷ ಹೊಂದುವವರೆಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಕ್ಷಾಯಿಕವು ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಅದು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

೩೧. ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ವಿಧಗಳಾವುವು ?

ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನವು 2 ವಿಧವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ :-

1. ನಿಸರ್ಗಜ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ 2. ಅಧಿಗಮಜ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ

೩೨. ನಿಸರ್ಗಜ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವೆಂದರೇನು ?

ಪರೋಪದೇಶಾದಿ ಬಾಹ್ಯ ಕಾರಣಗಳಿಲ್ಲದೆ ಪೂರ್ವಭವ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ತಾನೇತಾನಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಕ್ಕೆ ನಿಸರ್ಗಜ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೩೩. ಅಧಿಗಮಜ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವೆಂದರೇನು ?

ಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶ, ಜಿನಬಿಂಬ ದರ್ಶನ, ಕಾಲಲಬ್ಧಿ, ಮುಂತಾದ ಬಾಹ್ಯ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಅಧಿಗಮಜ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೩೪. ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಭೇದಗಳಿವೆ ?

ವ್ಯವಹಾರ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಮತ್ತು ನಿಶ್ಚಯ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಎಂದು 2 ಭೇದಗಳಿವೆ.

ಜಿನದೇವ, ಜಿನವಾಣಿ, ಜಿನಗುರು ಮತ್ತು ಜಿನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ದೃಢವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಜೀವಾದಿ 27 ತತ್ತ್ವಸಹಿತ ನಂಬುವುದು ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದಷ್ಟು ವ್ರತ, ನೇಮ ಪಾಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯವಹಾರ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವೆನ್ನುವರು.

ಕೇವಲ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವವನ್ನು ನಂಬಿ, ಆತ್ಮಧ್ಯಾನ, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ, ಆತ್ಮಧರ್ಮಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದು. ಆತ್ಮನೇ ನಾನು ಶರೀರ ನಾನಲ್ಲವೆಂದು ನಂಬುವುದು ನಿಶ್ಚಯ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ನಿಶ್ಚಯ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅದು ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮುನಿಗಳಾದವರಿಗೆ ಕೇವಲ ಆತ್ಮಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ.

೩೫. ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವದ ಉಳಿದ ಕೆಲವು ಭೇದಗಳಾವುವು ?

ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಹತ್ತು ಭೇದಗಳಿವೆ.

1. **ಆಜ್ಞಾಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ** - ಜಿನವಾಣಿ, ಜಿನಾಜ್ಞೆಯೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ನಂಬುವುದು.
2. **ಮಾರ್ಗಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ** - ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಂಟಾಗುವುದು.
3. **ಉಪದೇಶಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ** - ಪುರಾಣ-ಪುಣ್ಯ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳುವುದು.
4. **ಸೂತ್ರಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ** - ಧರ್ಮದ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಡುವುದು.

5. **ಬೀಜ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ** - ಕರಣಾನುಯೋಗದ ಲೋಕದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಗಣಿತದ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಡುವುದು.

6. **ಸಂಕ್ಷೇಪ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ** - ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಡುವುದು.

7. **ವಿಸ್ತಾರ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ** - ದ್ವಾದಶಾಂಗ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಿವರವನ್ನು ಕೇಳುವುದು, ನಂಬುವುದು.

8. **ಅರ್ಥ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ** - ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅದರ ವಿವರವನ್ನು ತಿಳಿದು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು.

9. **ಅವಗಾಢ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ** - ಶ್ರುತಜ್ಞಾನದ ಅನುಭವ ಹೊಂದುವುದು.

10. **ಪರಮಾವಗಾಢ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ** - ಕೇವಲಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಜಿನ ವಾಣಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ನಂಬುವುದು.

ಹೀಗೆ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಹಲವುವಿಧ, ಭೇದಗಳಿದ್ದರೂ ಧರ್ಮದ ದೃಢವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ-ಆತ್ಮತತ್ತ್ವದ ನಂಬಿಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದುದೇ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

೩೬. ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನದ ಮಹಿಮೆ ಏನು ?

ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನವು ಜೀವಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಸಂಪತ್ತಾಗಿದೆ, ಭವಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ, ಧರ್ಮದ ಪ್ರಥಮ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ, ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವೆಂಬ ರೋಗವನ್ನು ವಾಸಿಮಾಡುವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಔಷಧವಾಗಿದೆ. ಮೋಕ್ಷಮಂದಿರದ ಮೊದಲ ಮೆಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಮೊದಲ ಹಂತವಾಗಿದೆ. ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯಾದ ಗೃಹಸ್ಥನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನದೊಂದಿಗಿರುವ ಜ್ಞಾನ, ಚಾರಿತ್ರಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದವುಗಳು. ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವು ಒಂದು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ರತ್ನ. ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಮಂಗಲ, ಕಲ್ಯಾಣಪ್ರದವಾದುದು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ.

೩೭. ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವದ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆ ಏನು ?

ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳು ವ್ರತರಹಿತರಾದರೂ ಶ್ರೇಷ್ಠರೆನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟರಾದವರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಭ್ರಷ್ಟರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳಾಗಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದವರು ನಾರಕಿಗಳಾಗಿ ತಿರ್ಯಂಚರಾಗಿ, ನಪುಂಸಕರಾಗಿ,

ಸ್ತ್ರೀಯರಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನೀಚ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಅಂಗಹೀನರಾಗಿ ಅಲ್ಪಾಯುಗಳಾಗಿ ಹಾಗೂ ದರಿದ್ರರಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳು ಮರಣ ಹೊಂದಿ ನಿಯಮದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲೇ ಉತ್ತಮ ದೇವತೆಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ನರಕಾಯು ಬಂಧವಾಗಿದ್ದರೆ ಗತಿ ಬದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅದರ ಸ್ಥಿತಿ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಒಂದನೇ ನರಕದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹುಟ್ಟುವರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಜಘನ್ಯ ಆಯುಷ್ಯವಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ, ದುಃಖವೂ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ.

೩೮. ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳಾವುವು ?

ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯು, ಉತ್ತಮ, ಮಧ್ಯಮ, ಜಘನ್ಯವೆಂದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರವಿರುತ್ತಾರೆ.

ಉತ್ತಮ - ಯಾವ ಭವ್ಯಾತ್ಮನು ನಿಷ್ಕಪಟ, ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥ, ನಿಷ್ಕಾಮವಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಂಬಿ, ಜಿನದೇವ, ಗುರು, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಟ್ಟು, ತಿಳಿದು, ಸರಳ, ಶಾಂತ ಭಾವದಿಂದ ಆತ್ಮನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಶ್ರಾವಕಧರ್ಮ, ಮುನಿಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವರೋ ಅವರು ಉತ್ತಮ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳು. ಅವರು ಆಸನ್ನ ಭವ್ಯರಾಗಿದ್ದು ಕೆಲವೆರಡು ಭವಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಮಧ್ಯಮ - ಯಾವ ಭವ್ಯಾತ್ಮನು ಜಿನದೇವ-ಗುರು-ಧರ್ಮ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿ, ಮಿಥ್ಯಾತ್ತ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅವಗುಣಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಶ್ರಾವಕ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವನೋ ಅವನು ಮಧ್ಯಮ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು 7-8 ಭವಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ ಹೊಂದುವವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯು ಸದಾ ವೈರಾಗ್ಯಪರನಿರುತ್ತಾನೆ.

ಜಘನ್ಯ - ಯಾವ ಭವ್ಯಾತ್ಮನು ಮಧು, ಮದ್ಯ, ಮಾಂಸ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ, ಪಂಚೌದುಂಬರ ಫಲ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ, ಎಂಟು ಮೂಲಗುಣಧಾರಿಯಾಗಿ, ಸಪ್ತ ವ್ಯಸನ ತ್ಯಾಗ, ಅಭಕ್ಷ್ಯ ತ್ಯಾಗ, ದೇವ ಪೂಜಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಅವ್ರತಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ, ಅವನಿಗೆ ಅವಿರತ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈತ ಜಘನ್ಯ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದು ಜಿನದೇವ, ಗುರು, ಧರ್ಮ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ

ದೃಢವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ, ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತ ಹತ್ತಾರು ಭವಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಮದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಆತ್ಮನಿಗೆ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಮಿತ್ರನಿಲ್ಲ. ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಶತ್ರುವಿಲ್ಲ.

೪ - ಸಮ್ಯಕ್‌ಜ್ಞಾನ :

೩೯. ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನ ಎಂದರೇನು ?

ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯು ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಟಾಗಿ ಧರ್ಮದ, ಆತ್ಮತತ್ತ್ವದ, ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾದ, ಉತ್ತಮವಾದ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, ಸರಿಯಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೇ ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನ. ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನದೊಂದಿಗಿರುವ ಜ್ಞಾನವೇ ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನ.

ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ, ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದೂ, ತತ್ತ್ವ-ಅತತ್ತ್ವಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದೂ, ಧರ್ಮದ ತತ್ತ್ವಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಶಯ ರಹಿತವಾಗಿ ಅರ್ಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗದಂತೆ ತಿಳಿಯುವುದೂ ಮತ್ತು ನಿಜವಾದ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಾನುಭವವೇ ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ.

ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲದ, ವಿಪರೀತವಲ್ಲದ, ಸಂಶಯ ರಹಿತವಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೇ ಸಮ್ಯಕ್‌ಜ್ಞಾನ. ನಿಜ ಎಂದರೆ ಸತ್ಯ-ಆತ್ಮ-ವಸ್ತುಸ್ವರೂಪ ಎಂದರ್ಥ. ಇದರ ಪರಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ.

೪೦. ಜ್ಞಾನಗಳು ಎಷ್ಟು ವಿಧ, ಅವು ಯಾವುವು ?

ಜ್ಞಾನಗಳು 8 ವಿಧ :- ಕುಮತಿ, ಕುಶ್ರುತ, ವಿಭಂಗ, ಮತಿ, ಶ್ರುತಿ, ಅವಧಿ, ಮನಃಪರ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಕೇವಲಜ್ಞಾನ.

೪೧. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಗಳಾವುವು ? ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನಗಳಾವುವು ?

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮತಿ, ಕುಶ್ರುತ, ವಿಭಂಗ (ಕುಅವಧಿ) ಜ್ಞಾನಗಳು ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಗಳು, ಉಳಿದ ಮತಿ, ಶ್ರುತ, ಅವಧಿ, ಮನಃಪರ್ಯಾಯ, ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಗಳು ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನಗಳು.

ಕುಮತಿ - ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ಅವಿವೇಕ-ಅಜ್ಞಾನ.

ಕುಶ್ರುತ - ಕುಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಜ್ಞಾನ, ಕಲ್ಪನಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ತಿಳಿವಳಿಕೆ.

ವಿಭಂಗ - ಇದು ಕುಅವಧಿ, ಊಹಿಸಿ ತಿಳಿಯುವುದು, ಕೆಟ್ಟ ವಿಚಾರಗಳ, ಹಿಂದಿನ ಭವಗಳ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗಳು.

ಇವು ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಇರುತ್ತವೆ.

ಮತಿಜ್ಞಾನ - ಇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತಿಳಿಯುವ ಸರಿಯಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ. ಜಿನಧರ್ಮ, ಜಿನದೇವ, ಜಿನಗುರು, ಜಿನಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಅವುಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳಿವಳಿಕೆ. ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನದ ನಂತರ ಉಂಟಾಗುವ ಜ್ಞಾನ.

ಶ್ರುತಜ್ಞಾನ - ಜಿನವಾಣಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ-ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಗಳ ವಿವೇಕ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಇದು ಮತಿಜ್ಞಾನದ ನಂತರ ಉಂಟಾಗುವುದು.

ಅವಧಿಜ್ಞಾನ - ಇಂತಿಷ್ಟು ದೂರ, ಕಾಲ, ಭವಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಆಗುವ ಜ್ಞಾನ.

ಮನಃಪರ್ಯಾಯ ಜ್ಞಾನ - ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸಿನ ನೇರವಾದ, ವಕ್ರವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಜ್ಞಾನ.

ಕೇವಲಜ್ಞಾನ- ಜಗತ್ತಿನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಜ್ಞಾನ-ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ

ಹೀಗೆ ಇವು 5 ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನಗಳಾಗಿವೆ.

೪೨. ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನದ ಸಾಧನಗಳಾವುವು ?

ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನವು ಜಿನವಾಣಿ, ಜಿನಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಜಿನವಾಣಿ ಮತ್ತು ಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶಗಳು ಅನುಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

೪೩. ಅನುಯೋಗ ಎಂದರೇನು? ಅವು ಎಷ್ಟು ವಿಧ ? ಅವು ಯಾವುವು ?

ಧರ್ಮದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಜಿನವಾಣಿಯು ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಅನುಯೋಗಗಳು, ಇವನ್ನು ಜೈನ ವೇದಗಳೆಂದು ಹೇಳುವರು, ಈ ಅನುಯೋಗಗಳು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿವೆ.

1. ಪ್ರಥಮಾನುಯೋಗ 2. ಕರಣಾನುಯೋಗ 3. ಚರಣಾನುಯೋಗ 4. ದ್ರವ್ಯಾನುಯೋಗ.

೪೪. ಪ್ರಥಮಾನುಯೋಗ ಎಂದರೇನು ?

63 ಮಂದಿ ಶಲಾಕಾಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಭವಾವಳಿಯೊಂದಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುವ ಪುರಾಣ ಪುಣ್ಯಗಳ ಸಂಗ್ರಹವೇ ಪ್ರಥಮಾನುಯೋಗವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇವೇ ಮಹಾಪುರಾಣ, ಹರಿವಂಶ ಮುಂತಾದ ಪುರಾಣಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ಓದುವುದ ರಿಂದ ಧರ್ಮದ ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯಗಳ, ಸುಖ-ದುಃಖಗಳ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು.

೪೫. ಅರವತ್ತಮೂರು ಮಹಾಪುರುಷರು ಯಾರು ?

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉತ್ಸರ್ಪಿಣೀ, ಅವಸರ್ಪಿಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾನ್ ಯುಗ ಪುರುಷರಾಗಿ, ಕಾರಣಪುರುಷರಾಗಿ, ಪುಣ್ಯಪುಂಜರಾಗಿ ಧರ್ಮನಾಯಕರಾಗಿ 63 ಮಂದಿ ಮಹಾಪುರುಷರು ಜನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರೇ ಶಲಾಕಾಪುರುಷರು.

24 ಮಂದಿ ತೀರ್ಥಂಕರರು

12 ಮಂದಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು

9 ಮಂದಿ ನಾರಾಯಣರು

9 ಮಂದಿ ಪ್ರತಿ ನಾರಾಯಣರು

9 ಮಂದಿ ಬಲ ಕೇಶವರು.

ಇವರೇ ಆ 63 ಮಂದಿ ಶಲಾಕಾಪುರುಷರು.

೪೬. ಪುರುಷಾರ್ಥ ಎಂದರೇನು ? ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧ ? ಅವು ಯಾವುವು ?

ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸುವ ಸುಖ-ಶಾಂತಿಯ ಸಾಧನಗಳೇ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳು. ಅವು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿವೆ.

ಧರ್ಮ,ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷ ಎಂಬಿವೇ ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದೂ ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ.

ಧರ್ಮ ಪುರುಷಾರ್ಥ - ಸುಖ-ಶಾಂತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಕರ್ಮವನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಅಹಿಂಸಾಮಯವಾದ ಗೃಹಸ್ಥರ, ಮುನಿಗಳ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಆರಾಧಿಸುವುದು. ಧರ್ಮದ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳು ಹಲವು ಇವೆ.

ಅರ್ಥ ಪುರುಷಾರ್ಥ - ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಿಂದ ಧರ್ಮದ ಫಲಸ್ವರೂಪ ವಾದ ಧನ ಮೊದಲಾದ ಸಂಪತ್ತು ಇವನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಸಂಪಾದಿಸುವುದು.

ಕಾಮ ಪುರುಷಾರ್ಥ - ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಾನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಧನಾದಿ ಭೋಗ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿ ಬರದಂತೆ ಅನುಭವಿಸುವುದು.

ಮೋಕ್ಷ ಪುರುಷಾರ್ಥ - ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮಗಳು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು, ಈ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಅಂಟಿರುವ ಕರ್ಮದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲು ಪುರುಷಾರ್ಥ ಪ್ರಯತ್ನ ಬೇಕು. ಮೋಕ್ಷವೇ ಪುರುಷಾರ್ಥದ ಗುರಿ.

೪೭. ಕರಣಾನುಯೋಗವೆಂದರೇನು ?

ಕರಣ ಎಂದರೆ ಅಳತೆ, ಗಣಿತ. ಲೋಕ-ಅಲೋಕಗಳ ಉದ್ದಳತೆಗಳನ್ನು, ಕಾಲಗಳ ಪರಿವರ್ತನಗಳನ್ನು, ನಾಲ್ಕು ಗತಿಗಳನ್ನು, ಗಣಿತ ರೀತ್ಯ ಉದ್ದಳತೆ ಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂತಹುದೇ ಕರಣಾನುಯೋಗ.

ಲೋಕ ವಿಭಜನೆ, ಯುಗಪರಿವರ್ತನೆ, ಚತುರ್ಗತಿಗಳ ವಿಭಾಗ ಇವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನವೆನಿಸುತ್ತವೆ.

೪೮. ಲೋಕದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಗಿದೆ ?

ಓರ್ವ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಎರಡು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಅಗಲಿಸಿ ತನ್ನೆರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸೊಂಟದ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ನಿಂತರೆ ಕಾಣುವ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಲೋಕವಿದೆ.

ಈ ಲೋಕವು 343 ರಜ್ಜುವಿನ ಚದುರಳತೆಯ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಲೋಕದ ಎತ್ತರ 14 ರಜ್ಜುವಿದೆ. ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮ, ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರವಾಗಿ ಒಂದು ರಜ್ಜು ಗಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಕೆಳಗೆ 7 ರಜ್ಜು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಜ್ಜು ಮೇಲೆ 3-5 ರಜ್ಜು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಜ್ಜು ಅಗಲವಾಗಿದೆ. ಈ ಲೋಕವನ್ನು, ಘನೋದಧಿ, ಘನವಾತ, ತನುವಾತಗಳೆಂಬ ದಪ್ಪವಾದ, ದಟ್ಟವಾದ ಗಾಳಿಗಳು ಸುತ್ತ ಆವರಿಸಿದ ಅನಂತಾಕಾಶದ ಮಧ್ಯೆ ತ್ರಸನಾಳ ಇದೆ. ಇದು ಒಂದು ರಜ್ಜು ಉದ್ದಗಲ 14 ರಜ್ಜು ಎತ್ತರದ ತ್ರಸನಾಡಿ ಇದೆ. ಈ ಲೋಕದ ತುಂಬಾ ಜೀವ ಪುದ್ಗಲ, ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ, ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಕಾಲ ಎಂಬ ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳು ತುಂಬಿವೆ.

ಅಧೋಲೋಕ, ಮಧ್ಯಲೋಕ ಮತ್ತು ಊರ್ಧ್ವಲೋಕ ಎಂದು ಮೂರು ವಿಭಾಗವಾಗಿದೆ.

ಅಧೋಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯನಿಗೋದ, ನರಕ, ಭವನವಾಸೀ ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಮಧ್ಯಲೋಕ ಮನುಷ್ಯರ, ತಿರ್ಯಂಚರ, ವ್ಯಂತರರ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕರ ಲೋಕವಿದೆ. ಊರ್ಧ್ವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗ-ಮೋಕ್ಷ ಲೋಕಗಳಿವೆ.

೪೯. ಕರಣಾನುಯೋಗದ ಗ್ರಂಥಗಳಾವುವು ?

ತ್ರಿಲೋಕಸಾರ, ಸೂರ್ಯಪ್ರಜ್ಞಪ್ತಿ, ಚಂದ್ರಪ್ರಜ್ಞಪ್ತಿ, ಜಯಧವಲಾ, ತಿಲೋಯಪಣ್ಣತ್ತಿ ಮುಂತಾದವು ಕರಣಾನುಯೋಗದ ಗ್ರಂಥಗಳು.

೫೦. ಚರಣಾನುಯೋಗವೆಂದರೇನು ?

ಮುನಿಗಳ ಮತ್ತು ಶ್ರಾವಕರ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೇ ಚರಣಾನುಯೋಗ.

೫೧. ಚರಣಾನುಯೋಗದ ಗ್ರಂಥಗಳಾವುವು ?

ರತ್ನಕರಂಡಕ ಶ್ರಾವಕಾಚಾರ, ಸಾಗಾರ ಧರ್ಮಾಮೃತ, ಪ್ರವಚನಸಾರ, ರಯಣಸಾರ, ಮೂಲಾರಾಧನ, ಅನಗಾರ ಧರ್ಮಾಮೃತ, ಮೂಲಾಚಾರ, ತ್ರಿವರ್ಣಿಕಾಚಾರ ಮುಂತಾದವು.

೫೨. ದ್ರವ್ಯಾನುಯೋಗವೆಂದರೇನು ?

ಜೀವಾದಿ ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳು, ಸಪ್ತತತ್ತ್ವಗಳು, ನವಪದಾರ್ಥಗಳು, ಪಂಚಾಸ್ತಿಕಾಯಗಳು, ಕರ್ಮದ ಬಂಧ-ಮೋಕ್ಷಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ದ್ರವ್ಯಾನುಯೋಗ.

೫೩. ದ್ರವ್ಯಾನುಯೋಗದ ಗ್ರಂಥಗಳಾವುವು ?

ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರ, ದ್ರವ್ಯಸಂಗ್ರಹ, ಆಲಾಪ ಪದ್ಧತಿ, ಸಮಯಸಾರ, ನಿಯಮಸಾರ, ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ, ಪಂಚಾಸ್ತಿಕಾಯ ಮುಂತಾದವು ದ್ರವ್ಯಾನುಯೋಗದ ಗ್ರಂಥಗಳು.

ಹೀಗೆ ಈ ನಾಲ್ಕು ಅನುಯೋಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ.

೫ - ಸಮ್ಯಕ್ಚಾರಿತ್ರ :

೫೪. ಸಮ್ಯಕ್ಚಾರಿತ್ರವೆಂದರೇನು ?

ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ, ನಿಜವಾದ, ಉತ್ತಮವಾದ ಜಿನೇಂದ್ರ ಭಗವಂತರು ಹೇಳಿರುವ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರವೇ ಸಮ್ಯಕ್ಚಾರಿತ್ರವಿದೆ.

ಸಮ್ಯಕ್ಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ 2 ಭೇದಗಳಿವೆ :-

1. **ಶ್ರಾವಕಾಚಾರ** - ಅಣುವ್ರತ, ಗುಣವ್ರತ, ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತ, 11 ನೆಲೆ ಇತ್ಯಾದಿ.
2. **ಮುನಿಗಳ ಆಚಾರ** - ತ್ರಿಗುಪ್ತಿ, ಪಂಚಸಮಿತಿ, ಪಂಚಾಚಾರ, 10 ಧರ್ಮಗಳು. 22 ಪರೀಷಹಜಯ, 12 ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಶ್ರಾವಕರು ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅಣುರೂಪದ ವ್ರತ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ವ್ಯವಹಾರ ಚಾರಿತ್ರವೂ ಆಗಿದೆ.

ಮುನಿಗಳು ಪೂರ್ಣರೂಪದ ಮಹಾವ್ರತಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಿಶ್ಚಯ ಚಾರಿತ್ರವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಶ್ರಾವಕರ, ಮುನಿಗಳ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಮತ್ತು ಆತ್ಮನು ಮಹಾತ್ಮನಾಗಿ, ಪರಮಾತ್ಮನಾಗುವ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ವಿಷಯಗಳೇ ಸಮ್ಯಕ್ಚಾರಿತ್ರ.

(ಶ್ರಾವಕರ-ಮುನಿಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಿದೆ.)

ಹೀಗೆ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ, ಸಮ್ಯಕ್‌ಜ್ಞಾನ, ಸಮ್ಯಕ್ಚಾರಿತ್ರಗಳು ಸೇರಿ ರತ್ನತ್ರಯವೆನಿಸಿದೆ. ಇದೇ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಿದೆ.

★★★★★★★★★

ಸ್ಥೂಲಮಲೀಕಂ ನ ವದತಿ ನ ಪರಾನ್ ವಾದಯತಿ ಸತ್ಯಮಪಿ ವಿಪದೇ ।
ಯತ್ತದ್ವದಂತಿ ಸಂತಃ ಸ್ಥೂಲ ಮೃಷಾವಾದವೈರಣಂ ॥೫೫॥

ಅರ್ಥ:- ಸ್ಥೂಲ ಅಸತ್ಯವನ್ನು ಆಡುವುದಿಲ್ಲ, ಇತರರಿಂದ ಆಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಯಾವ ವಚನದಿಂದ ತನ್ನಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಇತರರ ಮೇಲೆ ಆಪತ್ತಿಯು ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ ಅಂತಹ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕೂಡ ಸಂತ ಪುರುಷರು ಆಡುವುದಿಲ್ಲ.--ರತ್ನಕರಂಡ ಶ್ರಾವಕಾಚಾರ

೫೪ ಕರ್ಮವಿಚಾರ

೧. ಕರ್ಮ ಎಂದರೇನು ?

ಜೀವನಿಗೆ 4 ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖ-ದುಃಖವನ್ನು ನೀಡುವ ಸಾಧನವೇ ಕರ್ಮ. ಜೀವನ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ, ಹರ್ಷ-ವಿಷಾದ, ಶುಭ-ಅಶುಭವಾದ ಭಾವನೆ, ಮಾತು, ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಕಾರ್ಮಣ-ವರ್ಗಣವೆಂಬ ಪುದ್ಗಲಾಣುಗಳು ಆತ್ಮ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಂಟುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಜೀವನು ಸುಖ-ದುಃಖ, ಜನ್ಮ-ಮರಣ, ಮೇಲು-ಕೀಳು, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ 4 ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆತ್ಮನ ಅನಂತ ಗುಣ, ಸುಖ-ಶಾಂತಿಗಳು ಇದರಿಂದ ಮರೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

೨. ಕರ್ಮವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವರು ಯಾರು ?

ಜೀವ, ಕರ್ಮ, ಪುದ್ಗಲ, ಜಡ, ಜಗತ್ತು ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ಯರೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಲ್ಲ. ಇವು ಅನಾದಿಯಿಂದಲೂ ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಜೀವನೇ ತನ್ನ ಶುಭ-ಅಶುಭ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಕರ್ಮದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಾನೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತಾನೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ, ತಾನೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪರಿಪಾಟಿ ಅನಾದಿಯಿಂದಲೂ ಬಂದಿದೆ. ಕರ್ಮಬಂಧನವನ್ನು ತಾನೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದುಃಖಿಯಾಗಿರುವುದು ತನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲ. ರೇಷ್ಮೆ ಹುಳು ತನ್ನ ಸುತ್ತಾ ತಾನೇ ಎಳೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು, ಬಂಧಿಯಾಗಿ, ಕುದಿಯುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಸಾಯುತ್ತದೆ, ಇದು ಜೀವಾತ್ಮನ ಕರ್ಮಬಂಧದ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ-ವ್ಯಥೆಯಾಗಿದೆ.

೩. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜೀವಾಜೀವಗಳು ಎಷ್ಟಿವೆ ?

ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜೀವ-ಅಜೀವಗಳು ಅನಂತಾನಂತವಾಗಿ ತುಂಬಿವೆ.

೪. ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟುವಿಧ ?

ಜೀವರಲ್ಲಿ 2 ವಿಧ :- 1. ಸಂಸಾರೀ ಜೀವ 2. ಮುಕ್ತ ಜೀವ.

ಕರ್ಮಸಹಿತವಾದ ಜೀವ ನಾಲ್ಕು ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಯುವುದೇ ಸಂಸಾರೀ ಜೀವ. ಈ ಕರ್ಮದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಈ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಸಿದ್ಧಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವುದೇ ಮುಕ್ತಜೀವ.

೫. ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧ ?

ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ 3 ವಿಧ :-

1. ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮ 2. ಭಾವಕರ್ಮ 3. ನೋಕರ್ಮ.

೬. ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮ ಎಂದರೇನು ?

ಜೀವಿಯು ಸಂಸಾರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮನ, ವಚನ, ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯಗಳ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಯೋಗವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಯೋಗದಿಂದ ಆತ್ಮಪ್ರದೇಶ ಪರಿಸ್ಪಂದನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಹೊರ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ-ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಕಾರ್ಮಣ - ವರ್ಗಣವೆಂಬ ಪುದ್ಗಲಾಣುಗಳು ತನ್ನತ್ತ ಆಕರ್ಷಿತವಾಗಿ ಬಂದು ಜೀವನೊಂದಿಗೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿ ಜೀವನಿಗೆ ಅನಂತ ಪುದ್ಗಲ(ಜಡ) ಅಣುಗಳು ಬಂದು ಆವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮವು 8 ವಿಧವಾಗಿವೆ :-

1. ಜ್ಞಾನಾವರಣೀಯಕರ್ಮ 2. ದರ್ಶನಾವರಣೀಯಕರ್ಮ 3. ವೇದನೀಯಕರ್ಮ 4. ಮೋಹನೀಯಕರ್ಮ 5. ಆಯುಕರ್ಮ 6. ನಾಮಕರ್ಮ 7. ಗೋತ್ರಕರ್ಮ 8. ಅಂತರಾಯಕರ್ಮ.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಾವರಣೀಯ, ದರ್ಶನಾವರಣೀಯ, ಮೋಹನೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತರಾಯ ಎಂಬಿವು ನಾಲ್ಕು ಘಾತೀಯ ಕರ್ಮಗಳು. ಮಿಕ್ಕ ನಾಲ್ಕು ಅಘಾತೀಯ ಕರ್ಮಗಳು.

೭. ಘಾತೀಯಕರ್ಮ ಎಂದರೇನು ?

ಜ್ಞಾನಾವರಣಾದಿ ನಾಲ್ಕು ಕರ್ಮಗಳು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಬಂಧವಾಗಿ ಆತ್ಮನ ಗುಣಗಳಾದ ಜ್ಞಾನ, ದರ್ಶನ, ಸುಖ, ಬಲಗಳನ್ನು ಘಾತ ಅಂದರೆ ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತವೆ ಅಥವಾ ಆವರಿಸಿ ಅವು ಹೊರಹೊಮ್ಮದಂತೆ ಮುಚ್ಚಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವಕ್ಕೆ ಘಾತೀಯ ಕರ್ಮಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೮. ಮಿಕ್ಕ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಏನನ್ನುತ್ತಾರೆ ?

ಮಿಕ್ಕ ಆಯುಷ್ಯ, ನಾಮ, ಗೋತ್ರ, ವೇದನೀಯ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅಘಾತೀಯ ಕರ್ಮಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಆತ್ಮನ

ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಗುಣಗಳು ಘಾತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲಾ ತಾನು ಹೊತ್ತ ಒಂದೇ ಭವದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇರುವಂತಹವು.

ಆದರೆ ಘಾತೀಯ ಕರ್ಮಗಳು ಭವ ಭವದಲ್ಲೂ ಕಾಡುತ್ತವೆ.

೯. ಭಾವಕರ್ಮ ಎಂದರೇನು ?

ಜೀವನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ-ಕಷಾಯಾದಿ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ ಭಾವಕರ್ಮವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಭಾವಕರ್ಮಗಳು ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮದ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮಗಳು ಬಂದು ಬಂಧವಾಗಲು ಭಾವಕರ್ಮಗಳೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಭಾವಕರ್ಮಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಮನಸ್ಸೇ ಕಾರಣ. ಭಾವ ಎಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಪರಿಣಾಮವೇ ಆಗಿದೆ.

೧೦. ಭಾವಕರ್ಮಗಳಾವುವು ?

ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಪುಂವೇದ, ಸ್ತ್ರೀವೇದ, ನಪುಂಸಕವೇದ, ಹಾಸ್ಯ, ರತಿ, ಅರತಿ, ಭಯ, ಅಸಹ್ಯ.

೧೧. ನೋಕರ್ಮ ಎಂದರೇನು ?

ಶರೀರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿಗಳು ಶರೀರದ ವಿಧಗಳಿಗೆ ನೋಕರ್ಮವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೧೨. ನೋಕರ್ಮದ ವಿಧಗಳಾವುವು ?

ನೋಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಆರು ಪರ್ಯಾಪ್ತಿಗಳು ಮೂರು ಶರೀರಗಳ ವಿಧಗಳೂ ಸೇರಿ 9 ಪ್ರಕಾರಗಳಾಗಿವೆ.

ಪರ್ಯಾಪ್ತಿಗಳು 6. ಇವನ್ನು ಷಟ್‌ಪರ್ಯಾಪ್ತಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

1. ಆಹಾರ 2. ಶರೀರ 3. ಇಂದ್ರಿಯ 4. ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸ 5. ಭಾಷಾ 6. ಮನ - ಇವೇ ಷಟ್ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿಗಳು.

ಶರೀರಗಳು-ಔದಾರಿಕ ಶರೀರ, ವೈಕ್ರಯಿಕ ಶರೀರ, ಆಹಾರಕ ಶರೀರ.

6 + 3 ಸೇರಿ 9 ನೋಕರ್ಮಗಳು.

ಈ ರೀತಿ ದ್ರವ್ಯ-ಭಾವ-ನೋಕರ್ಮಗಳು ಕರ್ಮಬಂಧನದ ವಿವಿಧ ಅವಸ್ಥೆಗಳು. ಇವುಗಳು ನಾಲ್ಕು ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುವ ಸಂಸಾರೀ ಜೀವನಿಗೆ ಒದಗಿ

ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದುಃಖವನ್ನೂ, ವೇದನೆಯನ್ನೂ, ಅಶಾಂತಿಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ.

೧೩. ಜ್ಞಾನಾವರಣೀಯ ಕರ್ಮ ಎಂದರೇನು ?

ಆತ್ಮನು ಅನಂತಜ್ಞಾನ ಉಳ್ಳವನು. ಅಂತಹ ಗುಣವನ್ನು ಘಾತಮಾಡುವ, ಮರೆಮಾಡುವ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ, ಅವಿವೇಕಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ, ಮೂಢನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮವೇ ಜ್ಞಾನಾವರಣೀಯ ಕರ್ಮ. ಹೇಗೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಮೋಡವು ಅಡ್ಡ ಬಂದು ಅದರ ಪ್ರಕಾಶ-ಬಿಸಿಲನ್ನು ಮರೆಮಾಡುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ ಜ್ಞಾನಾವರಣೀಯ ಕರ್ಮವು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಗುಣವನ್ನು ಮರೆಮಾಡುತ್ತದೆ.

೧೪. ಜ್ಞಾನಾವರಣೀಯ ಕರ್ಮದ ಭೇದಗಳಾವುವು ?

ಜ್ಞಾನಾವರಣೀಯ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ 5 ಭೇದಗಳಿವೆ.

1. ಮತಿಜ್ಞಾನಾವರಣೀಯ
2. ಶ್ರುತಜ್ಞಾನಾವರಣೀಯ
3. ಅವಧಿಜ್ಞಾನಾವರಣೀಯ
4. ಮನಃಪರ್ಯಯ ಜ್ಞಾನಾವರಣೀಯ
5. ಕೇವಲಜ್ಞಾನಾವರಣೀಯ

ಇವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ, ಅವಧಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಆವರಣವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳಾಗಿದ್ದು ಇವೇ ಜ್ಞಾನಾವರಣೀಯ ಕರ್ಮದ ಭೇದಗಳಾಗಿದೆ.

೧೫. ದರ್ಶನಾವರಣೀಯ ಕರ್ಮ ಎಂದರೇನು ?

ಆತ್ಮನಿಗೆ ಅನಂತದರ್ಶನ ಅಂದರೆ ನೋಡುವ ಗುಣ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಘಾತ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮವೇ ದರ್ಶನಾವರಣೀಯ ಕರ್ಮ.

ಮಂದಿರದಲ್ಲಿರುವ ದೇವರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುವವರನ್ನು ಪಹರೆದಾರನು ತಡೆದು ಅಡ್ಡಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ದರ್ಶನಾವರಣೀಯ

ಕರ್ಮವು ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ನೋಡುವ ಗುಣವನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವ ಕರ್ಮವೇ ದರ್ಶನಾವರಣೀಯ ಕರ್ಮ.

೧೬. ದರ್ಶನಾವರಣೀಯ ಕರ್ಮದ ಭೇದಗಳಾವುವು ?

ದರ್ಶನಾವರಣೀಯ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಒಂಭತ್ತು ಭೇದಗಳಿವೆ :-

1. **ಚಕ್ಷುದರ್ಶನಾವರಣ**-ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಲಾಗದಂತೆ ಆವರಿಸುವುದು.
2. **ಅಚಕ್ಷು ದರ್ಶನಾವರಣ** - ಮನ, ಶರೀರಗಳಿಂದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ತಿಳಿಯದಂತಹ ಕರ್ಮದ ಆವರಣ.
3. **ಅವಧಿ ದರ್ಶನಾವರಣ** - ಒಂದು ಹಂತ, ಎಲ್ಲೆ, ಕಾಲದವರೆಗೆ ನೋಡುವ ಗುಣವನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವುದು ಕರ್ಮಾವರಣ.
4. **ಕೇವಲ ದರ್ಶನಾವರಣ** - ಲೋಕದ ಎಲ್ಲಾ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಗುಣವನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವ ಕರ್ಮಾವರಣ.
5. **ನಿದ್ರಾ** - ನಿದ್ರೆ ಬರುವುದು.
6. **ನಿದ್ರಾ, ನಿದ್ರಾ** - ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಬರುವುದು.
7. **ಪ್ರಚಲಾ** - ಗೊರಕೆ ಹೊಡೆಯುವುದು.
8. **ಪ್ರಚಲ ಪ್ರಚಲಾ**- ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಸಿ ಹಂಬಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
9. **ಸ್ಟ್ಯಾನಗೃದ್ಧಿ** - ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲೇ ಓಡಾಡುವುದು, ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು.

ಇವೆಲ್ಲಾ ದರ್ಶನಾವರಣೀಯ ಕರ್ಮದ ವಿಧಗಳು -9.

೧೭. ವೇದನೀಯ ಕರ್ಮವೆಂದರೇನು ?

ಆತ್ಮನಿಗೆ ಅನಂತಸುಖವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿ ಅಲ್ಪ ಸುಖ-ಬಹಳ ದುಃಖವನ್ನು ನೀಡುವ, ಅನಂತಸುಖದ ಗುಣವನ್ನು ಘಾತ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮವೇ ವೇದನೀಯ ಕರ್ಮ.

ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ವಸ್ತು ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೇ ಇದೆ, ಆದರೆ ಯಾವುದೋ ರೋಗದಿಂದ ತಿನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ಸುಖ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಆಗದಂತೆ ತಡೆ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮವೇ ವೇದನೀಯ ಕರ್ಮ.

೧೮. ವೇದನೀಯ ಕರ್ಮದ ವಿಧಗಳಾವುವು ?

ವೇದನೀಯ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ 2 ವಿಧ :-

1. **ಸಾತಾ ವೇದನೀಯ** - ಪುಣ್ಯಕರ್ಮ (ಸುಖ)
2. **ಅಸಾತಾ ವೇದನೀಯ** - ಪಾಪಕರ್ಮ (ದುಃಖ)

೧೯. ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮವೆಂದರೇನು ?

ಆತ್ಮನು ಅನಂತಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. ಉತ್ತಮ ದರ್ಶನಮಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಚಾರಿತ್ರ ತೇಜೋಮಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗುಣವನ್ನು ಘಾತ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮವೇ ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮ.

ಹೇಗೆ ಮದಿರಾ ಪಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ಭ್ರಮಣೆ-ಅಮಲು ಬಂದು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ವಿಪರೀತವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ, ತಾಯಿಯನ್ನು ಪತ್ನಿಯಂತೆ, ಆಳನ್ನು ತಂದೆಯಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಆತ್ಮನ ಧರ್ಮ, ನಂಬಿಕೆ, ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನೇ ಕಳೆಯುವ ಕರ್ಮವೇ ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮ.

೨೦. ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮದ ವಿಧಗಳಾವುವು ?

ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ 2 ವಿಧ.

1) ದರ್ಶನ ಮೋಹನೀಯ - ಧರ್ಮದ ನಿಜವಾದ ದೇವರು-ಗುರು-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸದೆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವು ಹೆಚ್ಚಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮ.

2) ಚಾರಿತ್ರ ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮ - ನಿಜವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕವಾದ ಆಚರಣೆ-ವ್ರತ-ನೇಮ-ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು ಬಿಡದೆ ದುರಾಚಾರ, ಅನಾಚಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮ.

ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮವು ಕರ್ಮಗಳ ರಾಜನಿದ್ದಂತೆ. ಇದು ಬಹಳ ಪ್ರಬಲವಾದುದು.

೨೧. ದರ್ಶನ ಮೋಹನೀಯಕರ್ಮದ ವಿಧಗಳಾವುವು ?

ದರ್ಶನ ಮೋಹನೀಯಕರ್ಮದಲ್ಲಿ 3 ವಿಧ :-

1. **ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ** - ಕುರುಡು ನಂಬಿಕೆ, ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆ, ನಿಜವನ್ನೂ, ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ ನಂಬದಿರುವುದು.

2. **ಸಮ್ಯಗ್ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ** - ಸತ್ಯ-ಮಿಥ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಂಬುವುದು, ಇದು ಮಿಶ್ರ ಪರಿಣಾಮ.

3. **ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಪ್ರಕೃತಿ** - ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುವ ಅನುಮಾನಾದಿಗಳು.

೨೨. ಚಾರಿತ್ರ ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮದ ವಿಧಗಳಾವುವು ?

ಚಾರಿತ್ರ ಮೋಹನೀಯದಲ್ಲಿ 25 ವಿಧಗಳಿವೆ :-

ಅನಂತಾನುಬಂಧಿ ಕ್ರೋಧ ಮಾನ ಮಾಯಾ ಲೋಭ	- 4
ಅಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕ್ರೋಧ ಮಾನ ಮಾಯಾ ಲೋಭ	- 4
ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕ್ರೋಧ ಮಾನ ಮಾಯಾ ಲೋಭ	-4
ಸಂಜ್ವಲನ ಕ್ರೋಧ ಮಾನ ಮಾಯಾ ಲೋಭ	- 4
ಹಾಸ್ಯ, ರತಿ, ಅರತಿ, ಶೋಕ, ಭಯ, ಜಿಗುಪ್ಸೆ...	
ಸ್ತ್ರೀವೇದ, ಪುಂವೇದ, ನಪುಂಸಕವೇದ	- 9
	ಒಟ್ಟು -25

೨೩. ಆಯುಕರ್ಮವೆಂದರೇನು ?

ಜೀವನು ದೇವ, ನಾರಕ, ಮನುಷ್ಯ, ತಿರ್ಯಂಚ ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಿಷ್ಟುಕಾಲ ಜೀವಿಸಿರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಆಯುಕರ್ಮ, ತಪ್ಪಿತಸ್ಥನು ಇಂತಿಷ್ಟುಕಾಲ ಸೆರೆವಾಸವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಆಯುಕರ್ಮವು ಜೀವಿಯ ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

೨೪. ಆಯುಕರ್ಮದ ವಿಧಗಳಾವುವು ?

ಆಯುಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ :- 1. ದೇವಾಯು 2. ನರಕಾಯು 3. ಮನುಷ್ಯಾಯು 4. ತಿರ್ಯಂಚಾಯು.

ಹೀಗೆ ಆಯುಕರ್ಮವು ಈ ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಯನ್ನು ಇಂತಿಷ್ಟುಕಾಲ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆಯುಕರ್ಮವು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಯುಕರ್ಮ ತಾನು ಹೊತ್ತ ಆ ಒಂದು ಗತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು, ಅದು ಮುಗಿಯುವ ಮುನ್ನ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆಯು ಕರ್ಮವು ಒಮ್ಮೆ ಸೂತ್ರಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇನ್ನಿತರ ಕರ್ಮಗಳು ಸದಾ ಬಂಧವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

೨೫. ನಾಮಕರ್ಮ ಎಂದರೇನು ?

ಜೀವನು ತಾನು ಹೊರುವ ಶರೀರಗಳ ಆಕಾರ, ರೂಪ, ಎತ್ತರ, ಕುಳ್ಳು, ದಪ್ಪ, ಸಣ್ಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಕರ್ಮವೇ ನಾಮಕರ್ಮ, ಹೇಗೆಂದರೆ ಚಿತ್ರಕಾರನು ಅನೇಕ ರೂಪ, ಆಕಾರದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಂತೆ ಈ ಕರ್ಮವು ಜೀವಿಗಳು ಹೊರುವ ಶರೀರದ ಆಕಾರಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

೨೬. ನಾಮಕರ್ಮದ ವಿಧಗಳಾವುವು ?

ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನಾಮಕರ್ಮದ ಪ್ರಭೇದಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು. ನಾಮಕರ್ಮದಲ್ಲಿ 93 ಭೇದಗಳಿವೆ :-

ಗತಿ-4, ಜಾತಿ-5, ಶರೀರ-5, ಅಂಗೋಪಾಂಗ-3, ಬಂಧನ-5, ಸಂಘಾತ-5, ಸಂಸ್ಥಾನ-6, ಸಂಹನನ-6, ವರ್ಣ-5, ಗಂಧ-2, ರಸ-5, ಸ್ಪರ್ಶ-8, ಅನುಪೂರ್ವಿ-4, ವಿಹಾಯೋಗತಿ-2, ಇತರೆ-28.

ಗತಿಗಳು 4 - ನರಕ, ತಿರ್ಯಂಚ, ಮನುಷ್ಯ, ದೇವ.

ಜಾತಿ 5 - ಏಕೇಂದ್ರಿಯ, ದ್ವೀಂದ್ರಿಯ, ತ್ರೀಂದ್ರಿಯ, ಚತುರಿಂದ್ರಿಯ, ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ.

ಶರೀರ 5 - ಔದಾರಿಕ, ವೈಕ್ರಿಯಿಕ, ಆಹಾರಕ, ತೈಜಸ, ಕಾರ್ಮಣ.

ಅಂಗೋಪಾಂಗ 3 - ಔದಾರಿಕ, ವೈಕ್ರಿಯಿಕ, ಆಹಾರಕ, ಅಂಗ, ಉಪಾಂಗಗಳ ರಚನೆ.

ಬಂಧನ 5 - ಔದಾರಿಕ ಬಂಧನ, ವೈಕ್ರಿಯಿಕ ಬಂಧನ, ಆಹಾರಕ ಬಂಧನ, ತೈಜಸ ಬಂಧನ, ಕಾರ್ಮಣ ಬಂಧನ.

ಸಂಘಾತ 5 - ಔದಾರಿಕ, ವೈಕ್ರಿಯಿಕ, ಆಹಾರಕ, ತೈಜಸ, ಕಾರ್ಮಣ.

ಸಂಸ್ಥಾನ 6 - ಸಮಚತುರಸ್ರ ಸಂಸ್ಥಾನ, ನ್ಯಗ್ರೋಧ ಸಂಹನನ, ಸ್ವಾತಿ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಕುಬ್ಜ ಸಂಸ್ಥಾನ. ವಾಮನ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಹುಂಡಕ ಸಂಸ್ಥಾನ.

ಸಂಹನನ 6 - ವಜ್ರ-ವೃಷಭ-ನಾರಾಚ ಸಂಹನನ, ವಜ್ರ ನಾರಾಚ ಸಂಹನನ. ನಾರಾಚ ಸಂಹನನ. ಅರ್ಧನಾರಾಚ ಸಂಹನನ, ಕೀಲಕ ಸಂಹನನ, ಅಸಂಪ್ರಾಪ್ತಸ್ಯ ಪಾಟಿಕಾ ಸಂಹನನ.

ವರ್ಣ 5 - ಕೃಷ್ಣ. ನೀಲ, ರಕ್ತ, ಹಳದಿ, ಶ್ವೇತ
(ಕಪ್ಪು, ನೀಲಿ, ಕೆಂಪು, ಹಳದಿ, ಬಿಳಿ)

ಗಂಧ 2 - ಸುಗಂಧ, ದುರ್ಗಂಧ.

ರಸ 5 - ಹುಳಿ, ಉಪ್ಪು, ಖಾರ, ಸಿಹಿ, ಕಹಿ.

ಸ್ಪರ್ಶ 8 - ಕಠೋರ, ಕೋಮಲ, ಹಗುರ, ಭಾರ, ಶೀತ, ಉಷ್ಣ, ಹಸಿ, ಒಣಗಿದ್ದು.

ಅನುಪೂರ್ವಿ 4 - ಮರಣಾ ನಂತರ ಹಿಂದಿನ ಶರೀರಗಳ ಆಕಾರವನ್ನು ಬಿಡುವುದು. ನರಕ, ತಿರ್ಯಂಚ, ಮನುಷ್ಯ, ದೇವಗತಿ ಅನುಪೂರ್ವಿಗಳು.

ವಿಹಾಯೋಗತಿ 2 - ಮನೋಜ್ಞ, ಅಮನೋಜ್ಞ.

ಇತರೆ - 28. ನಿರ್ಮಾಣ, ಅಗುರುಲಘುತ್ವ, ಉಪಘಾತ, ಪರಘಾತ, ಆತಪ, ಉದ್ಯೋತ, ಉಚ್ಛ್ವಾಸ, ತ್ರಸ, ಸ್ಥಾವರ, ಬಾದರ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಪರ್ಯಾಪ್ತಕ, ಅಪರ್ಯಾಪ್ತಕ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ, ಸಾಧಾರಣ, ಸ್ಥಿರ, ಅಸ್ಥಿರ, ಶುಭ, ಅಶುಭ, ಸುಭಗ, ದುರ್ಭಗ, ಸುಸ್ವರ, ದುಃಸ್ವರ ಆದೇಯ, ಅನಾದೇಯ, ಯಶಕೀರ್ತಿ, ಅಯಶ ಕೀರ್ತಿ, ತೀರ್ಥಂಕರ. - ಹೀಗೆ ನಾಮಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 93 ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ.

೨೭. ಗೋತ್ರಕರ್ಮ ಎಂದರೇನು ?

ತಾನು ಹೊಂದುವ ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚ, ನೀಚ ಅಥವಾ ಉತ್ತಮ ಕನಿಷ್ಠ ರೀತಿಯ ಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಾಗುವುದೇ ಗೋತ್ರಕರ್ಮ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಕುಂಬಾರನು ಚಿಕ್ಕ-ದೊಡ್ಡ ಮಡಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಗೋತ್ರಕರ್ಮವು ಜೀವಿಯನ್ನು ಮೇಲು-ಕೀಳು ಗೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

೨೮. ಗೋತ್ರಕರ್ಮದ ಭೇದಗಳಾವುವು ?

ಗೋತ್ರಕರ್ಮದಲ್ಲಿ 2 ವಿಧ :- 1. ಉಚ್ಚಗೋತ್ರ, 2. ನೀಚಗೋತ್ರ.

೨೯. ಅಂತರಾಯಕರ್ಮ ಎಂದರೇನು ?

ಜೀವನು ಸುಖ, ಭೋಗ, ದಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಅಡಚಣೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮವೇ ಅಂತರಾಯಕರ್ಮ. ಹೇಗೆಂದರೆ-ದಾನಿಯು ಓರ್ವನಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡುವುದನ್ನು ಯಾರಾದರು ತಡೆಯುವಂತೆ

ಅಂತರಾಯ ಕರ್ಮದಿಂದ ಆಗುವ ಸುಖ-ಭೋಗ, ದಾನ, ಊಟ ಇತ್ಯಾದಿ ಲಾಭಗಳಿಗೆ ತಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

೩೦. ಅಂತರಾಯಕರ್ಮದ ವಿಧಗಳಾವುವು ?

ಅಂತರಾಯಕರ್ಮದಲ್ಲಿ 5 ವಿಧ :-

1. ದಾನಾಂತರಾಯ 2. ಲಾಭಾಂತರಾಯ 3. ಭೋಗಾಂತರಾಯ 4. ಉಪಭೋಗಾಂತರಾಯ 5. ವೀರ್ಯಾಂತರಾಯ.

೩೧. ವೇದನೀಯಕರ್ಮ ಎಂದರೇನು ?

ದುಃಖ, ಶೋಕ, ತಾಪ, ಆಕ್ರಂದನ, ಸುಖ ಮುಂತಾದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮವೇ ವೇದನೀಯಕರ್ಮ.

೩೨. ವೇದನೀಯಕರ್ಮದ ವಿಧಗಳಾವುವು ?

ವೇದನೀಯಕರ್ಮದಲ್ಲಿ 2 ವಿಧ. 1. ಸಾತಾವೇದನೀಯ 2. ಅಸಾತಾ ವೇದನೀಯ ಇವೇ ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪಗಳೆಂದು ಹೇಳುವರು.

೩೩. ಎಂಟೂ ಕರ್ಮಗಳ ಒಟ್ಟು ವಿಧಗಳೆಷ್ಟು ?

1. ಜ್ಞಾನಾವರಣೀಯ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ - 5
2. ದರ್ಶನಾವರಣೀಯ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ - 9
3. ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ - 28
4. ಅಂತರಾಯ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ - 5
5. ಆಯು ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ - 4
6. ನಾಮಕರ್ಮದಲ್ಲಿ - 93
7. ಗೋತ್ರಕರ್ಮದಲ್ಲಿ - 2
8. ವೇದನೀಯ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ - 2

ಹೀಗೆ ಎಂಟೂ ಕರ್ಮಗಳ ವಿಧಗಳು 148 ಇವೆ.

೩೪. ಜ್ಞಾನಾವರಣೀಯಕರ್ಮದ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?

ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಜ್ಞಾನಪ್ರಚಾರ, ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅಗೌರವ ತೋರುವುದು, ಕುಶಾಸ್ತ್ರ

ಕುಗುರುಗಳನ್ನು ನಂಬುವುದು, ಓದುವುದು, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹರಿಯುವುದು, ಸುಡುವುದು, ಮುನಿರಾಜರ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳಿಗೆ ಅಡಚಣೆ ಮಾಡುವುದು. ತನ್ನ ಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಗರ್ವ ಪಡುವುದು. ಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಗುರುಗಳು, ಪಂಡಿತರು, ಕವಿಗಳು ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ಅಪಮಾನ,ಅಗೌರವ ತೋರುವುದು ಮುಂತಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನಾವರಣೀಯ ಕರ್ಮ ಬಂಧನವಾಗುವುದು.

೩೫. ದರ್ಶನಾವರಣೀಯ ಕರ್ಮದ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?

ದರ್ಶನಕ್ಕೆ, ನಂಬಿಕೆಗೆ ವಿಘ್ನ ತರುವುದು ದರ್ಶನಾವರಣೀಯ ಕರ್ಮ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು.

೩೬. ಅಂತರಾಯ ಕರ್ಮದ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?

ಇತರರು ಮಾಡುವ ದಾನಕ್ಕೆ - ಲಾಭ ಸಂಪಾದನೆಗೆ, ಅನುಭವಿಸುವ ಸುಖಕ್ಕೆ, ಭೋಗೋಪಭೋಗಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಬೇರೆಯವರ ಗೌರವ, ಘನತೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ತಡೆಯೊಡ್ಡುವುದೂ, ಅಡ್ಡಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಂತರಾಯ ಕರ್ಮ ಬಂಧವಾಗುವುದು.

೩೭. ವೇದನೀಯ ಕರ್ಮ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾಣವೇನು ?

ದುಃಖಿಸುವುದು, ಕೊರಗುವುದು, ಆರ್ತ-ರೌದ್ರ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದು, ಇತರರಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ವೇದನೀಯ ಕರ್ಮ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು.

೩೮. ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?

ಮಿಥ್ಯಾದೇವ, ಗುರು, ಧರ್ಮ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನಂಬುವುದು, ಅತತ್ತ್ವ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಶ್ರದ್ಧೆ, ನಿಜವಾದ ದೇವ-ಗುರು-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನಂಬದಿರುವುದು, ಅತಿಯಾದ ವ್ಯಾಮೋಹ, ದುರಾಚಾರ, ದುಷ್ಟಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು.

೩೯. ಆಯುಕರ್ಮದ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?

ಆರಂಭ, ಪರಿಗ್ರಹದಿಂದ ನರಕಾಯುವೂ, ಮಾಯಾಚಾರದಿಂದ ತಿರ್ಯಂಚಾಯುವೂ, ಸರಳ ಪರಿಣಾಮ, ಕೋಮಲತೆ, ಸ್ವಭಾವದ ನಿರ್ಮಲತೆ

ಯಿಂದ ದೇವಾಯುವೂ, ಅಲ್ಪಾರಂಭ ಪರಿಗ್ರಹದಿಂದ ಮನುಷ್ಯಾಯುವೂ ಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ.

೪೦. ನಾಮಕರ್ಮವು ಹೇಗೆ ಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ ?

ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯಗಳ ಕುಟಿಲತೆಯಿಂದ ಅಶುಭನಾಮಕರ್ಮವೂ, ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯಗಳ ಸರಳತೆಯಿಂದ ಶುಭನಾಮಕರ್ಮವೂ ಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ.

೪೧. ಗೋತ್ರಕರ್ಮದ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?

ಇತರರ ನಿಂದೆ, ಸ್ವಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ನೀಚಗೋತ್ರ ಕರ್ಮವೂ, ತನ್ನ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿ, ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ, ಇತರರ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುವುದರಿಂದ ಉಚ್ಚಗೋತ್ರ ಕರ್ಮವೂ ಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ.

೪೨. ಈ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ?

ಆಯಾ ಕರ್ಮಗಳ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ ಇರುವುದೂ, ಧ್ಯಾನ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ತಪಗಳಿಂದ ಕರ್ಮಗಳ ಬಂಧನವು ಕಳೆಯುವುದೂ ಕರ್ಮಗಳ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ಜರೆಗೆ ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯಗಳ ಶುಭ-ಅಶುಭ-ಶುದ್ಧ ಯೋಗಗಳೇ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಶುಭ ಭಾವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಶುಭಯೋಗದೊಳಿದ್ದು, ಕಾಲಲಬ್ಧಿ ಒದಗಿದಾಗ ಶುದ್ಧ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತತ್ಪರರಾಗಬೇಕು.

೪೩. ಈ ಕರ್ಮಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ಏನು ?

ಜ್ಞಾನಾವರಣೀಯ, ದರ್ಶನಾವರಣೀಯ, ವೇದನೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತರಾಯ ಕರ್ಮಗಳ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯು ಮೂವತ್ತು ಕೋಟಾಕೋಟಿ ಸಾಗರ ಪ್ರಮಾಣವಿರುತ್ತದೆ.

ಅಂದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಈ ಕರ್ಮಗಳು ಬಂಧವಾದರೆ ಅವರವರ ಪರಿಣಾಮ, ಕಾರ್ಯ, ಯೋಗಗಳು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಈ ಕರ್ಮಗಳು ಬಂಧವಾದರೆ ಅವು ಇಷ್ಟು ಕಾಲ ಜೀವನೊಂದಿಗೆ ಇರುತ್ತವೆ.

ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯು ಎಪ್ಪತ್ತು ಕೋಟಾಕೋಟಿ ಸಾಗರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಆಯುಕರ್ಮದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯು ಮೂವತ್ತ ಮೂರು ಸಾಗರ ವರ್ಷಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ವೇದನೀಯ ಕರ್ಮದ ಜಘನ್ಯ ಅಂದರೆ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೆ ೧೨ ಮುಹೂರ್ತವಿರುತ್ತದೆ.

ನಾಮ-ಗೋತ್ರಗಳ ಜಘನ್ಯಸ್ಥಿತಿಯು ೮ ಮುಹೂರ್ತಗಳಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನುಳಿದ ಜ್ಞಾನಾವರಣ, ದರ್ಶನಾವರಣ, ಮೋಹನೀಯ, ಅಂತರಾಯ ಮತ್ತು ಆಯುಕರ್ಮದ ಜಘನ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯು ಅಂತರ್‌ಮುಹೂರ್ತದಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಕರ್ಮಗಳ ಜೀವನೊಂದಿಗಿನ ಸಂಬಂಧವು ಅನಾದಿಯಾದರೂ ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ, ಅನಂತವಲ್ಲ, ನಿರಂತರವಲ್ಲ. ಜೀವನಿಗೆ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಿ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರರೂಪೀ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿ ಕಾಲಲಬ್ಧಿ ಮುಂತಾದವು ಒದಗಿದಾಗ ಈ ಕರ್ಮವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಜೈನನಾದವನು ಈ ಕರ್ಮಬಂಧನದಿಂದ ದೂರನಾಗುವತ್ತ ಸಾಗಬೇಕು. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ, ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ನಡವಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು, ಹೀಗೆ ಸಾಗಿದರೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಭವದಲ್ಲಿ ಈ ಕರ್ಮ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಬಹುದು.

ಕರ್ಮದ ಬಂಧನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವನೂ ಜೀವನೇ, ಇದರ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವವನೂ ಜೀವನೇ ಮತ್ತೆ ಈ ಕರ್ಮದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವವನೂ ಜೀವನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಕರ್ಮ ಜಡವಿದೆ. ಜೀವ ಚೇತನವಿದೆ.

ದಯಾಮೂಲೋಭವೇದ್ಧರ್ಮೋ ದಯಾ ಪ್ರಾಣಾನುಕಂಪನಂ ।
ದಯಾ ಯಾ ಪರಿರಕ್ಷಾರ್ಥಂ ಗುಣಾಶೇಷಾ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ ॥

ಅರ್ಥ:- ದಯೆಯ ಮೂಲವಾದುದೇ ಧರ್ಮ, ಪ್ರಾಣಾನುಕಂಪನವೇ ದಯೆ. ಈ ದಯೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸತ್ಯ, ಅಚೌರ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಅಪರಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

--ಮಹಾಪುರಾಣ.